

Oost-Vleteren Veurnestraat

Rapportage van het archeologisch
proefsleuvenonderzoek 10 – 13
& 17 -19 december 2012

Sibrecht RENIERE, Jasper
DECONYNCK, Raphaël DE BRANT

GATE-rapport 49

Eindeken 18b

9940 Evergem

www.gatearchaeology.be

Project:

Oost-Vleteren Veurnestraat : archeologisch proefsleuvenonderzoek.

Opdrachtgever:

West-Vlaamse Intercommunale
Baron Ruzettelaan 35
8310 Brugge

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba
Sibrecht Reniere, Jasper Deconynck & Raphaël De Brant
D/2013/49
ISSN 2033-8678
© 2013 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden zonder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoudstafel

1. Voorwoord	4
2. Technische fiche	4
3. Inleiding	6
4. Aanleiding en doel van het onderzoek	6
5. Geografische en bodemkundige situering	7
5.1 Geografisch	
5.2 Bodemkundig	
6. Archeologische en historische situering	11
7. Tijds kader	14
8. Methodologie	15
9. Resultaten	16
9.1 Algemeen	16
9.2 Bodemkunde	16
9.3 Archeologisch	20
9.3.1 Late IJzertijd/Vroeg-Romeins	20
9.3.2 Romeins	25
9.3.3 Middeleeuws	60
9.3.4 Vroeg modern en (sub-)recent	68
10. Conclusie	72
11. Advies	73
12. Bibliografie	76
13. Bijlagen	79

1. Voorwoord

Tussen 10/13 en 17/19 december 2012 vond te Oost-Vleteren langsheen de Veurnestraat een preventief archeologisch vooronderzoek d.m.v. proefsleuven plaats. Het betreft een 3,8 ha groot terrein waar de WVI (West-Vlaamse Intercommunale) de aanleg van een bedrijventerrein plant. Dit rapport vormt de schriftelijke neerslag van het verloop van het proefsleuvenonderzoek en de resultaten van het project.

Hierbij willen de auteurs de opdrachtgever WVI bedanken, meer specifiek de contactpersoon Kelly Verstraete. Ook Sam Dedecker van het agentschap Onroerend Erfgoed (provincie West-Vlaanderen) willen we danken voor de administratieve begeleiding. Verder verdient landmeter-expert Jonas van Hooreweghe uit Gent een woord van dank voor het meetwerk dat verricht werd. De firma Maarten Bekaert uit Izegem stond in voor de graafwerken. We wensen ook Jan Decorte (Archeo7) te bedanken voor de wetenschappelijke begeleiding. Ten slotte ook dank aan Sofie Vanhoutte (Onroerend Erfgoed) en Wim De Clercq (UGent) voor hun feed-back.

2. Technische fiche

Site: Oost-Vleteren Veurnestraat (VL-VRNSTR12)

Ligging: Vleteren

Provincie: West-Vlaanderen

Lambert72-coördinaten: X= 35075 Y= 181550

Kadaster: Vleteren 1e afdeling Sectie B; Percelen 220A, 244F, 244A, 243M, 243L, 243K, 221A

Onderzoek: Vooronderzoek / Prospectie met ingreep in de bodem / proefsleuvenonderzoek

Opdrachtgever: WVI

Uitvoerder: Ghent Archaeological Team bvba

Vergunning archeologische opgraving: 2012 - 485

Vergunninghouder archeologische opgraving: Sibrecht Reniere

Vergunning metaaldetectie: 2012- 485(2)

Vergunninghouder metaaldetectie: Sibrecht Reniere

Projectarcheologen: Sibrecht Reniere, Jasper Deconynck & Raphaël De Brant

Wetenschappelijke begeleiding: Jan Decorte (CO7)

Bewaarplaats archief: Eindeken 18b, 9940 Evergem

Grootte projectgebied: 3,8 ha

Grootte onderzocht gebied bij vooronderzoek: 3,8 ha

Termijn: 10 tot 13 en van 17 tot 19 december 2012

Resultaten:

- Late IJzertijd/Vroeg-Romeins: enclos van 10x9m
- Romeinse nederzettingssporen: weg, brandrestengraven, greppels, grachten, paalsporen, kuilen, mogelijke waterput, gebouw(-en)
- Karolingische nederzettingssporen: greppels, grachten, paalsporen, kuilen, waterput
- vroeg Moderne perceelsgrachten
- (sub)recente perceelgrachten & drainagegreppels
- bomkraters WO I/II

3. Inleiding

Van 10 tot 13 en van 17 tot 19 december 2012 werd te Oost-Vleteren langsheen de Veurnestraat een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. In dit verslag zullen in een aantal hoofdstukken het verloop en de resultaten van het onderzoek toegelicht worden. Ten eerste komen de aanleiding en het doel van dit onderzoek aan bod, gevolgd door een geografische en bodemkundige situering alsook een situering binnen het archeologisch kader. In een volgend hoofdstuk wordt de gevolgde methodologie toegelicht, waarna de resultaten worden voorgesteld. Ten slotte volgen de conclusie en daaraan de gekoppelde aanbevelingen. In de bijlage op DVD bevinden zich de digitale opmetings- en bewerkte grondplannen, het digitaal archief en de inventarissen.

4. Aanleiding en doel van het onderzoek

De West-Vlaamse Intercommunale plant op een 3,8 ha groot terrein, gelegen naast de Sceure, de aanleg van een bedrijventerrein langsheen de Veurnestraat (N8) te Oost-Vleteren (fig. 1). Van deze 3,8 ha is $\pm 2,66$ ha bestemd voor lokale bedrijvigheid, de rest van de ruimte voorziet in wegenis, groenbuffers en waterbekkens. Een 12-tal lokale bedrijven kunnen zich hierdoor verder ontwikkelen. Gezien de status van een lokaal bedrijventerrein zullen de percelen maximaal 5000 m² groot zijn. (<http://www.wvi.be>).

Gezien de inrichting van deze terreinen gepaard zal gaan met bodemversturende activiteiten werd door het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse Gemeenschap een archeologisch vooronderzoek voorgeschreven om het archeologisch potentieel van de projectzone na te gaan.

5. Geografische en bodemkundige situering

5.1 Geografisch

Het projectgebied is gelegen te Oost-Vleteren in de provincie West-Vlaanderen. Vleteren is een fusiegemeente dat bestaat uit de dorpen Oost-Vleteren, West-Vleteren en Woesten.

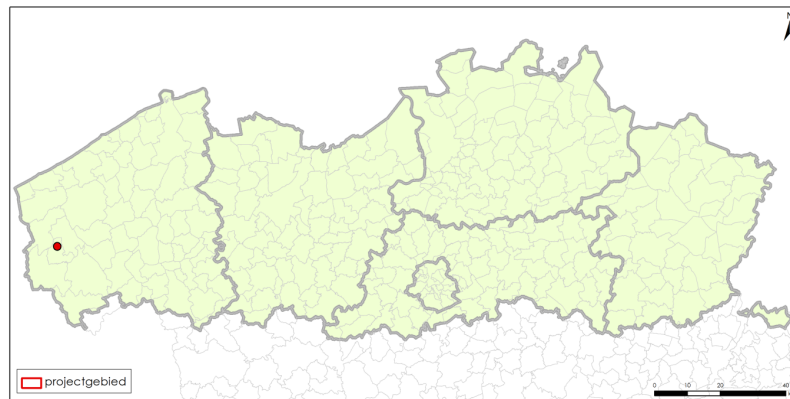

fig. 1: situering van Oost-Vleteren binnen Vlaanderen (www.giswest.be)

De te onderzoeken percelen worden omsloten door de Veurnestraat (N8 Ieper - Veurne) in het noorden, de Kerkebeek in het zuiden, de Sceure in het oosten (gemeentelijk multifunctioneel gebouwcomplex) en het verlengde van de Boterweg in het westen (fig. 2&3).

fig. 2: projectgebied gesitueerd op orthokaart (www.giswest.be)

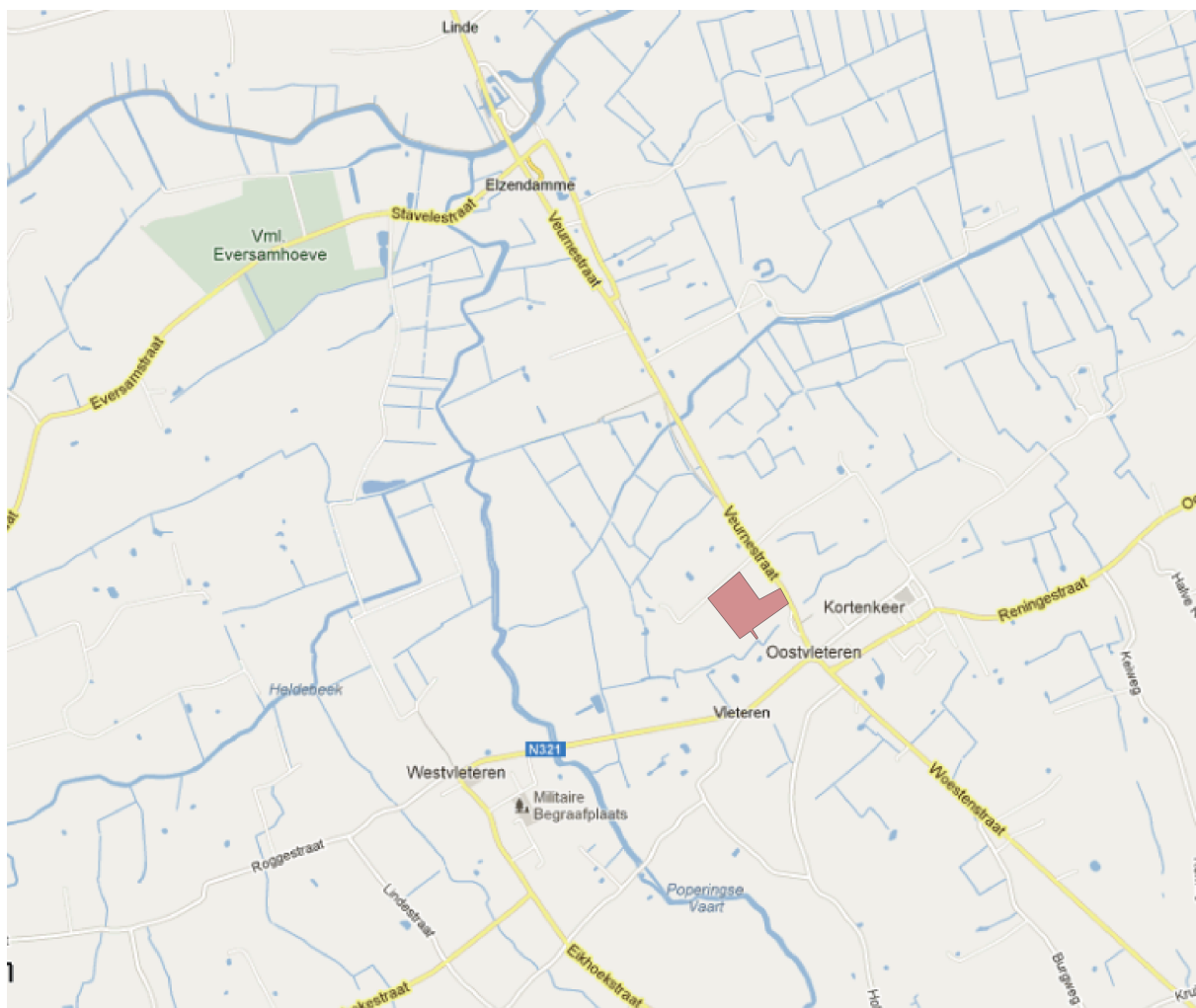

fig. 3: situering van het projectgebied met de Poperingse vaart en de IJzer
(www.googlemaps.be)

De dorpen West-Vleteren en Oost-Vleteren liggen naast elkaar, gescheiden door de Poperingse Vaart. In het zuidoosten ligt Woesten (fig. 3).

Vleteren is gelegen in de "Westhoek" tussen kust en hinterland; aan de overgang van de IJzerpolders (cf. broeken ten westen van de dorpskom) naar zandlemig Vlaanderen en aan de samenvloeiing van de IJzer en de Poperingevaart (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21297>) (fig. 69-70).

5.2 Bodemkundig

Fysisch geografisch behoort Oost-Vleteren tot zandlemig Vlaanderen. Het bevindt zich op de grens met de IJzerpolders (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/26654>).

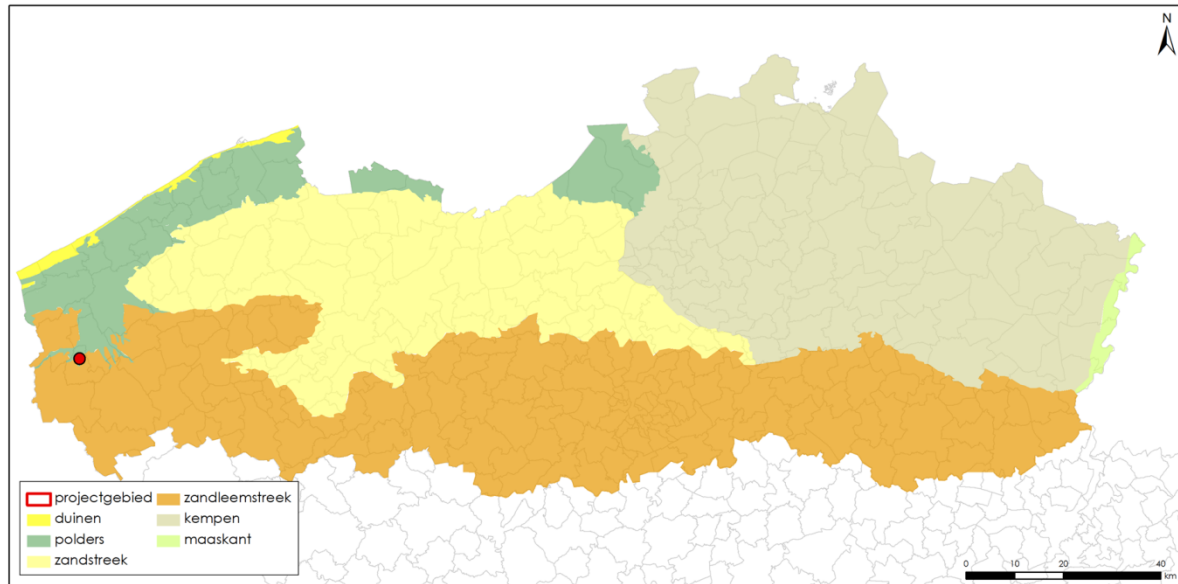

fig. 4: situering van Oost-Vleteren op archeoregiokaart (www.giswest.be)

Het studiegebied is aangeduid op de topografische kaart met aanduiding van de bodemtextuur (Fig. 5 & 6). De bodem staat er gekarteerd als Ldp, ofwel een matig droge zandleembodem met textuur B horizont (www.agiv.be).

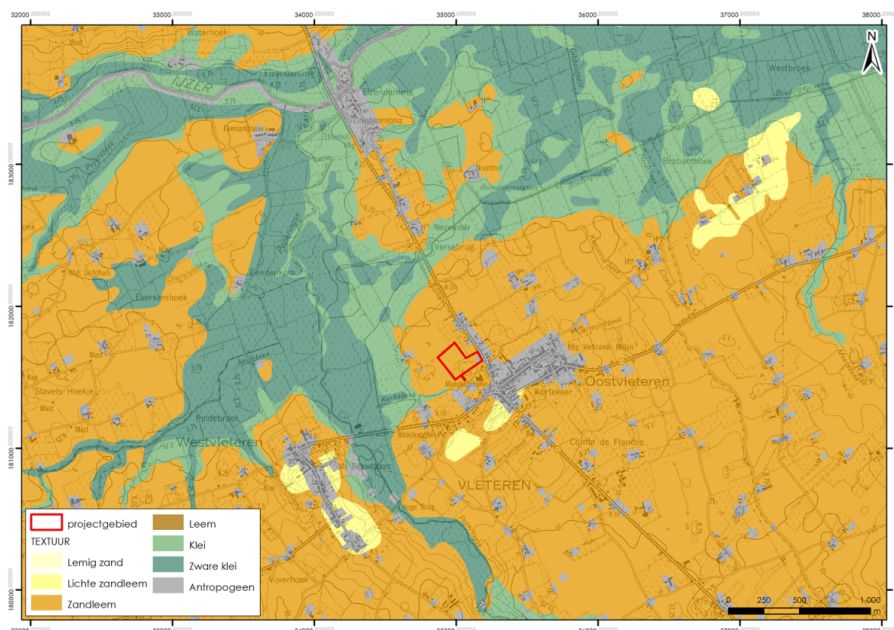

fig. 5: situering van het projectgebied op topokaart met bodemtextuur (www.giswest.be)

De geologische gesteldheid is zeer eenvormig. De formaties, die van rechtstreeks belang zijn voor de bodemgesteldheid bestaan uit tertiaire en quartaire afzettingen. De leperiaanse (tertiair) klei vormt de ondergrond van nagenoeg de hele streek tot op meer dan 120 meter diepte. Sedimentologisch kunnen we dit leperiaan typeren als een grijs-groene, ietwat zandige klei. Zij is doorgaans met quartaire afzetting bedekt en komt slechts sporadisch voor aan het oppervlak. De bovenste deklaag bestaat uit een vruchtbare zandleemlaag van niveo-eolische oorsprong (quartaair); de basis ervan wordt soms gevormd door een grindlaag. Op de meest aan erosie blootgestelde plaatsen is de quartaire deklaag het dunst en vermengd met het onderliggende substraat. Nattere zandleemgronden, en natte alluviale kleigronden liggen in de beekdepressies. De uiterste noordoost-hoek (Oostvleteren) in de IJzervallei, sluit aan bij de Polderstreek; zij bevat voornamelijk kleigronden en zware kleigronden van mariene oorsprong. Het cultuurlandschap kwam hier systematisch tot stand: de nog behouden vrij regelmatige perceelindeling wijst op de stelselmatige afwatering ervan (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/26654>).

6. Archeologische en historische situering

Voor het projectgebied zijn we op historisch vlak gedocumenteerd met verscheidene kaarten waaronder Ferraris en Popp. Beiden tonen op de plaats van het projectgebied akkers en weiland (fig. 6).

fig. 6: projectgebied ingeplant op de kaart van Ferraris (www.giswest.be)

De oudste gekende vermeldingen van Vleteren in historische bronnen zijn: Fletrinio (806), Fleternam (1076) en Oostfleteren (1162). In 1076 werd het gebied door Robrecht de Fries opgesplitst in twee parochies: Oost- en Westvleteren. Beiden waren onderworpen aan het feodaal hof van Hofland. Op het grondgebied Oostvleteren lagen er twee heerlijkheden nl. Vleterna en Ten Broucke. Laatstgenoemde behoorde toe aan de familie van Haveskerke; Lodewijk van Haveskerke, grootbaljuw van Brugge en het Brugse Vrije, bracht Ten Broucke en het hof van Nevele samen in één grafelijk hof dat afhing van het kasteel van Veurne (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21297>).

In de afgelopen jaren is er in de omgeving van het projectgebied reeds archeologisch onderzoek verricht (fig. 7). De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) beschrijft verschillende bekende archeologische vindplaatsen in de directe omgeving. Binnen de planlocatie zelf zijn geen archeologische vindplaatsen bekend.

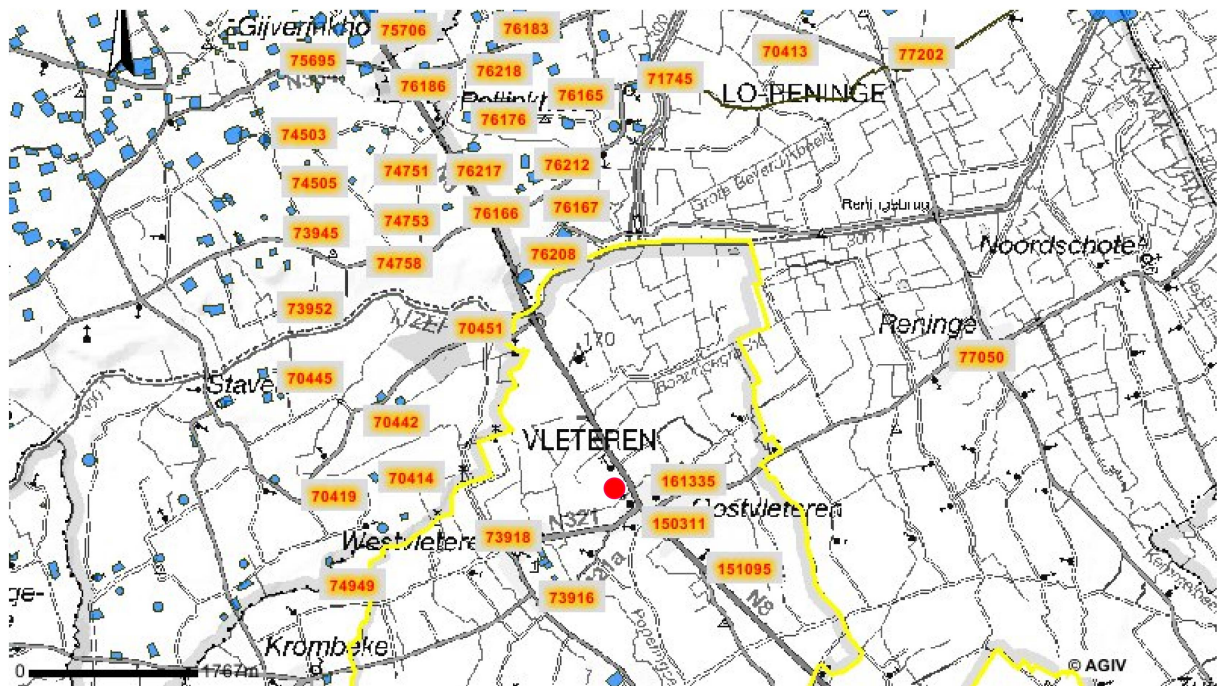

fig. 7: CAI vindplaatsen op de orthofoto in de buurt van het projectgebied (giswest.be)

Meest relevant zijn de CIA-locatienrs. 70002, 150310, 151095, 159759,

- **70002** verwijst naar een klein noodonderzoek dat is uitgevoerd na de brand in de Sint Amanduskerk in 1977. Ter hoogte van de koorpartij werden resten van een bedehuis en een koor uit de Volle Middeleeuwen gedocumenteerd (<http://cai.erfgoed.net>).
- **150310 en 150311** verwijzen naar het onderzoek van twee bunkers en geassocieerde infrastructuren bij de Deberghstraat in 2005 en 2006. Onderzoekers van het Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed documenteerden er geknikte loopgraven en twee ingegraven Belgische betonnen bunkers. De resten van loopgraven zijn er beschreven als greppelsporen die 1,5 tot 1,75m breed zijn en 0,5m diep ingegraven. Van eventuele bekleding zijn geen sporen opgemerkt (<http://cai.erfgoed.net>).
- **151095** beschrijft relevante waarnemingen langs de Keiweg. Tijdens wegenwerken door de VLM zijn hier in 2010 onder andere drie brandrestengraven en een greppel uit de Romeinse periode aangetroffen (<http://cai.erfgoed.net>).
- **159759** verwijst naar de recentelijk afgewerkte opgraving op de Nieuwe begraafplaats te Oost-Vleteren. Deze nieuwe begraafplaats wordt voorzien op een terrein van 2 ha en ligt ten oosten van de dorpskern, in een open landbouwgebied afgebakend door de Kasteelweg in het noorden en de percelen langs de Oostvleterenstraat in het zuiden. Het proefsleuvenonderzoek bracht sporen uit o.a. de protohistorie aan het licht. Er werden hoofdzakelijk restanten van crematiegraven aangetroffen. Tijdens het vervolgonderzoek werden 15 ongedateerde crematiegraven aangetroffen alsook vier greppels die mogelijk kunnen geïnterpreteerd worden als onderdeel van het funerair gebeuren of kunnen wijzen op de aanwezigheid van een omgracht nederzettingsterrein (type ferme indigène).

Tot slot werd nog een spoorweginfrastructuur van één van de twee wereldoorlogen aangetroffen (<http://cai.erfgoed.net/cai/locatie.php?l=159759>)

- locatie naast cai nummer 75161 (site met walgracht) (locatie staat niet aangeduid op CAI): langs de **Warandestraat te Woesten** werd in de eerste helft van juli 2006 door ArcheO7 onder leiding van Dieter Demey proefsleuven getrokken. Men plande er de aanleg van twee voetbalvelden, parking en bijhorende kantine. Eind augustus 2006 werd een sleuf naar het noordoosten uitgebreid en opgegraven (ca 350 m²). Er werden kuilen en paalsporen aangetroffen die in verband kunnen gebracht worden met een nederzettingscontext uit de Romeinse periode. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk moet deze in de vroeg-Romeinse periode gesitueerd worden (40-90 n.Chr) (Reniere 2007).

- **151564**: site gelegen langs de Hoogstadestraat en de Eikhoek in Hoogstade (gem. Alveringem). Tijdens het vooronderzoek uitgevoerd door Soresma tussen 31 augustus en 9 september 2010 werden reeds sporen en materiaal uit de ijzertijd aangetroffen. Tijdens de opgraving in juli 2011 kwamen bijna twee identieke rechthoekige structuren met aaneengesloten greppels aan het licht. Hierbinnen werden nog paalsporen en twee kleine kuiltjes aangetroffen. Mogelijk gaat het hier om een soort van grafmonumenten. Verder werden nog een aantal greppels uit de Romeinse tijd aangetroffen, een post-middeleeuwse walgracht en een mogelijke spoorweg uit WO I (Goudie Falkenbach 2010 ; Vanoverbeke et al. 2012).

Vermeldenswaardig is ook de ligging van Oost-Vleteren ten opzichte van **Cassel**. De hoofdplaats van de civitas menapiorum (het castellum menapiorum) uit de Romeinse tijd ligt in vogelvlucht ongeveer 25 à 30km ten zuidwesten van Oost-Vleteren. Ten zuiden van de site loopt ook de belangrijke Romeinse weg van Cassel naar Wervik (Roumegeoux & Termote 1993, fig.43 en fig.47, pp. 66-70). Niet onbelangrijk is ook het wegtracé Brugge-Aartrijke-Cassel die van supra-lokaal belang was (De Clercq 2009, p. 255). Indien men dit tracé in vogelvlucht volgt, ligt Oost-Vleteren er net langs.

7. Tijds kader

Van 10 tot en met 13 december en van 17 tot en met 19 december werd het terreinwerk uitgevoerd. Op 14 december werd in samenspraak met Sam Dedecker van het OE beslist om te anticiperen op de voorspelde regen en tussentijds de reeds opengelegde sleuven te dichten. Aansluitend op het einde van het terreinwerk is gestart met de definitieve rapportage. Deze werd in januari 2013 afgerond.

8. Methodologie

Het proefsleuvenonderzoek werd, zoals voorgeschreven, uitgevoerd door middel van parallelle, continue sleuven met een tussenafstand van 15 m as op as. Ze werden uitgegraven door een kraan met tandeloze bak van 1,86 m breed. Alle sporen en vondsten werden genoteerd en op schaal 1/50^e ingetekend op sleuffiches. Ook eventuele verschillen in bodemtype werden zorgvuldig geregistreerd. De sporen werden tevens manueel opgeschaafd en gefotografeerd. Enkele sporen werden gecoupeerd om tot een betere interpretatie te komen naar datering en bewaring toe van de sporen in kwestie. De contouren en dieptes van de sleuven werden door landmeter-expert ingemeten. Ook de sporen werden door hem ingemeten. De proefsleuven werden aangevuld met enkele kleine kijkvensters waar nodig om tot een goed inzicht te komen van de onderlinge samenhang tussen en de interpretatie van de sporen. In elke sleuf werden een aantal kleine bodemkundige profielen gemaakt. Deze werden gefotografeerd en de bodemlagen geregistreerd op de sleuffiches. Tijdens de verwerking werd een digitaal archief aangelegd. Op basis van de opmetingen van de landmeter en de veldtekeningen werd een digitaal grondplan samengesteld. Alle foto's werden geordend en benoemd, de vondsten werden gewassen, gedetermineerd en gefotografeerd. Alle vereiste lijsten werden opgesteld en zijn terug te vinden achteraan in het rapport.

In het westen van perceel 220A werden de sleuven niet zoals voorzien ingeplant. Op deze zone werd voor aanvang van het project namelijk een poging gedaan om op de natte ondergrond met zwaar landbouwmateriaal de maïs te oogsten. Door de natte ondergrond ontstonden zo diepe voren waarin het water van de afgelopen periode bleef staan. Tijdens het vooronderzoek bleek snel dat werken op deze zone zeer moeilijk was. Daarom konden slechts op de beter betreedbare zones sleuven getrokken worden. Ondanks de diepe voren bleek het archeologisch niveau dankzij een dikke Ap- en B-horizont niet verstoord te zijn. Om de visibiliteit en waardering te optimaliseren werd in samenspraak met Sam Dedecker van OE geopteerd om de sleuven dicht op elkaar in te planten en waar nodig (indien sporen aanwezig) ook de sleuven te verbreden naar een dubbele kraanbak (bijvoorbeeld SL27 en SL28).

Door de hoge densiteit aan sporen in combinatie met de hoge grondwatertafel en regen werd geopteerd om geen grote kijkvensters aan te leggen. Waar nodig werden wel kleine kijkvensters/sleufuitbreidingen aangelegd om de interpretatie van de sporen te optimaliseren.

Door de aanwezigheid van een dikke B-horizont moest in verschillende lagen afgegraven worden. Indien er sporen aanwezig zijn, worden deze vaak al tastbaar in de haast onmogelijk leesbare B-horizont aan de hand van aardewerk en/of houtskool. Om een correcte aflijning van de sporen mogelijk te maken (en aldus een

correcte evaluatie van de site), moet uiteindelijk door de B-horizont gegraven worden.

Bij belangrijke en fragiele sporen (o.a. brandrestengraven, paalsporen van een gebouw, aardewerkconcentratie in een gracht) werd beslist om alvorens de sleuven te dichten deze af te dekken met worteldoek. Dit om de sporen in functie van verder potentieel onderzoek optimaal te beschermen (fig. 8-9).

fig.8: worteldoek ter bescherming van het brandrestengraf in SL6

fig.9: worteldoek in SL27 ter bescherming van het gebouw

9. Resultaten

9.1 Algemeen

In totaal zijn 29 sleuven (SL 1 tem 29) aangelegd met een totale lengte van 2295,9 m. In combinatie met de sleufuitbreidingen werd er 4962 m² opengelegd en onderzocht. Dit betekent een dekingsgraad van 13% van het totale oppervlak. Verspreid over het terrein kwamen sporen en vondsten aan het licht die in de Romeinse periode, (vroeg- en late) middeleeuwen en vroeg-moderne tot (sub)-recente periode geplaatst moeten worden. Daarnaast werden ook een aantal natuurlijke sporen (bv. windval) geregistreerd.

9.2 Bodemkundig

De ondergrond bestond nagenoeg over het volledige terrein uit zandleemgrond. De meeste bodemprofielen waren opgebouwd uit een ploeglaag (30 à 45 cm dik) met daaronder een textuur B-horizont (20 tot soms maximaal 50 cm dik). De dikte van de pakketten varieerde naargelang de plaats binnen het projectgebied. Tussen de B-horizont en de moederbodem was ook dikwijls sprake van een overgangshorizont die resulteert in een plaatselijk uiterst dikke B-horizont. De moederbodem bestond uit lichtbruine tot beige leem met oxidatievlekken (Fig.10-11-12).

Fig.10: Bodemprofiel in SL2 P2

fig.11: Bodemprofil in SL5 P1

fig.12: Bodemprofil SL12 P1

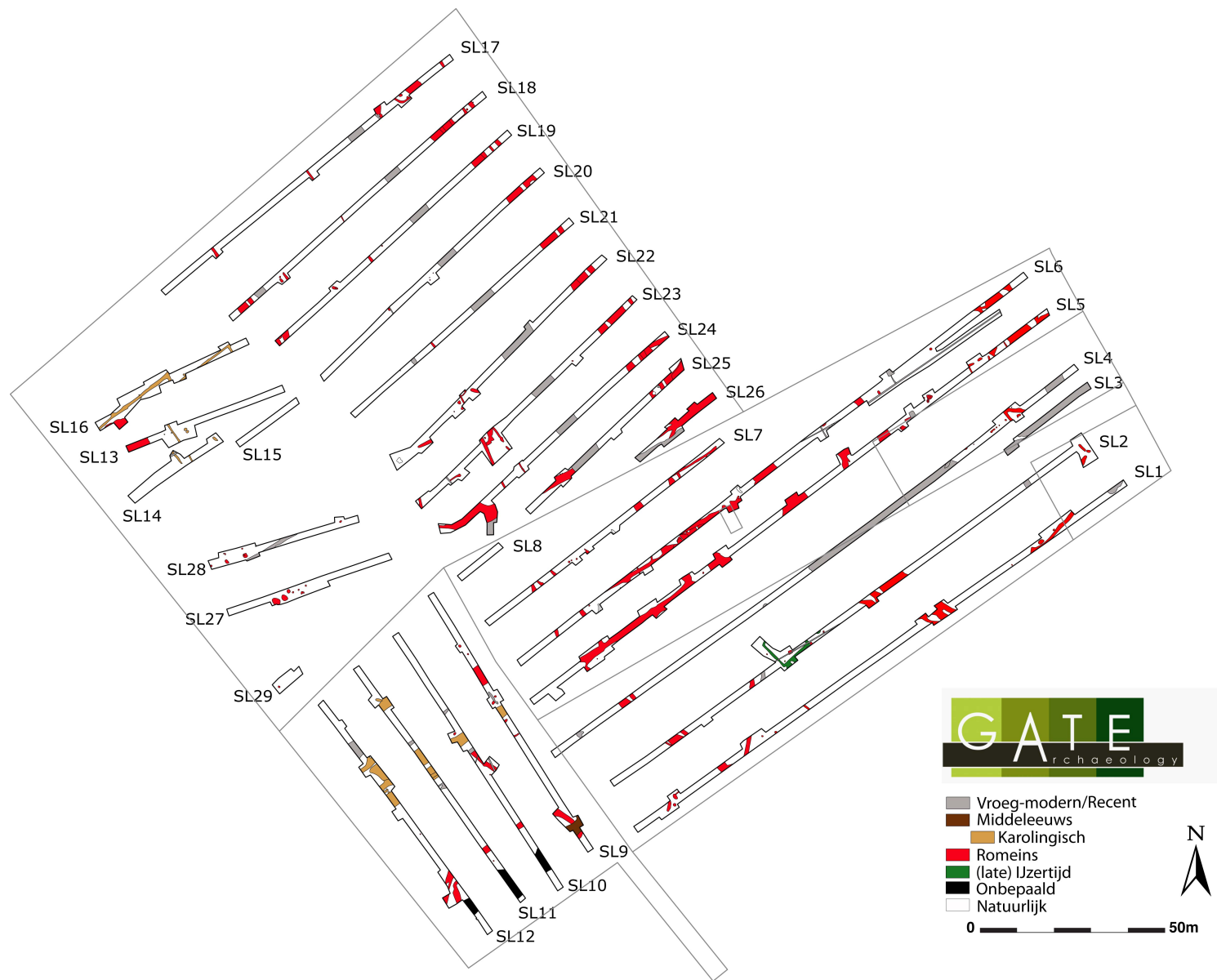

fig.13

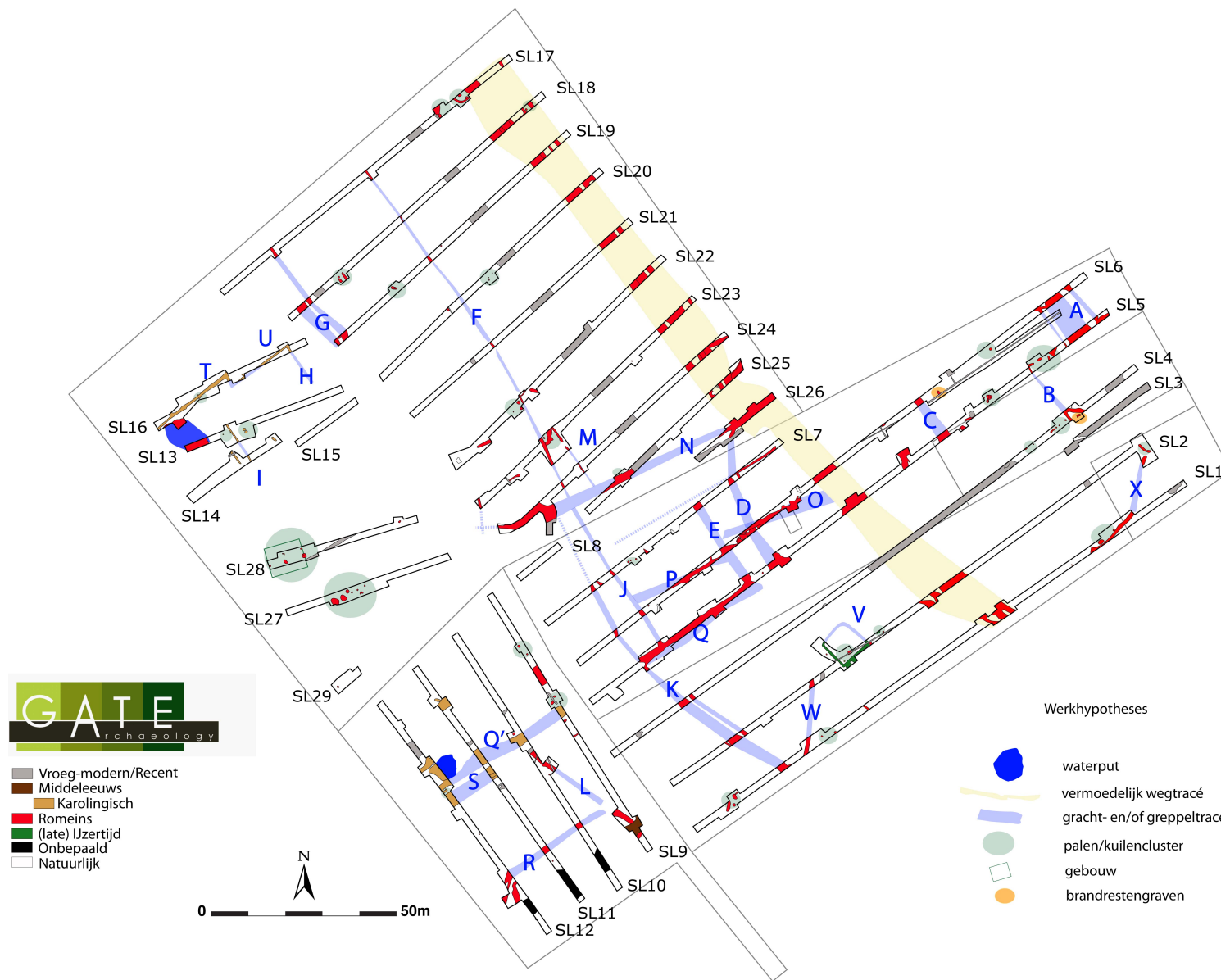

fig.14

9.3 Archeologisch

9.3.1 Late IJzertijd-Vroeg-Romeins

In SL2 situeert zich op 18m ten zuiden van het Romeinse wegtracé, tracé V. Het bestaat uit een gracht, SL2 SP6, die de vorm van een klein enclos heeft. De twee zijden meten 9 en 9,4m en maken allebei een rechte hoek die indien je ze doortrekt een enclos zouden vormen. Iedere hoek is gericht naar een windrichting (fig.15-16-17). Opvallend is de grote hoeveelheid aardewerk die tijdens het aanleggen van de sleuf geconcentreerd in de zuidoostelijke gracht gevonden werd. Op deze plaats was de vulling van de gracht ook humeuzer en rijker aan houtskoolinclusies. Het lijkt zeer waarschijnlijk dat op deze plaats intentioneel vaatwerk werd gedeponeerd. Een fenomeen dat bij dergelijke kleine enclos niet uitzonderlijk is. Er werden in totaal 80 scherven in handgevormd aardewerk aangetroffen (fig.18-19). Aan de hand van de randen gaat het om minimum 4 individuen, alle vier potvormen met een eenvoudig naar buiten staande rand. Daarnaast worden ook acht versierde wandscherven vermeld. Vijf wandscherven zijn versierd met kamstrepen, één wandscherf is licht besmeten, één wandscherf is versierd met groeven en bij de laatste betreft het een wandscherf op de overgang van buik naar schouder waarbij de schouderovergang versierd is met vingertopindrukken en de buik met kamstrepen. Dergelijke versiering is gekend vanaf de late ijzertijd en leeft verder door in de Romeinse periode. Tot slot dient ook een ijzerfragment vermeld te worden van 4,5 x 0,7 cm die mogelijk toegeschreven kan worden aan een nagel of mogelijk de naald van een fibula.

fig.15: zicht op het zuidelijke deel van de enclos in SL2

fig.16: zicht op de sleufuitbreiding in SL2 met de westelijke hoek van het enclos linksboven

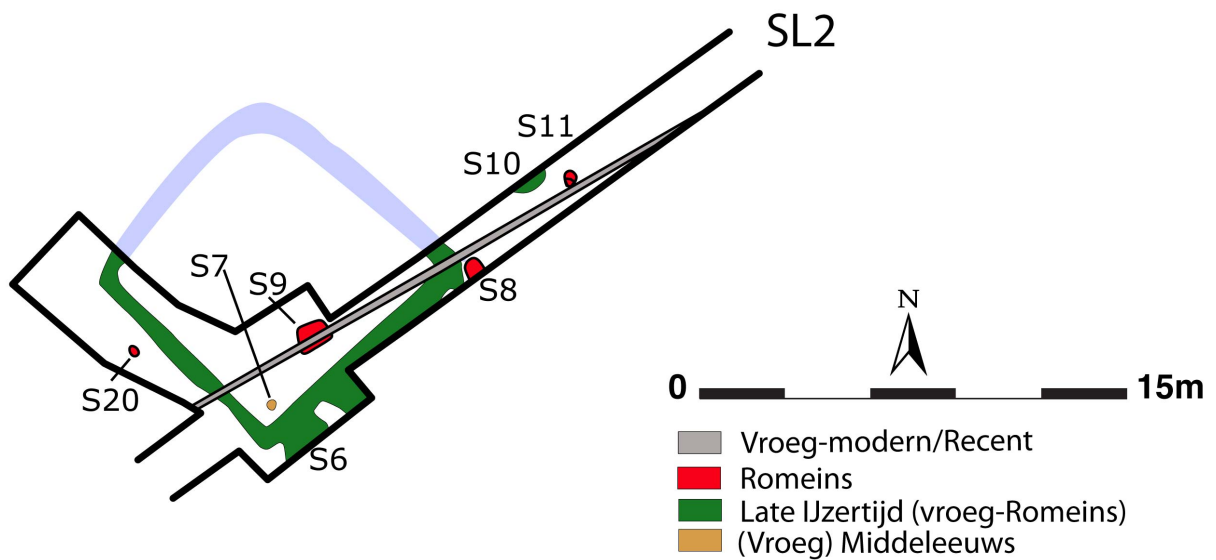

fig.17: uitsnede van het enclos in SL2

fig.18: selectie van het aardewerk aangetroffen in SL6 SP2

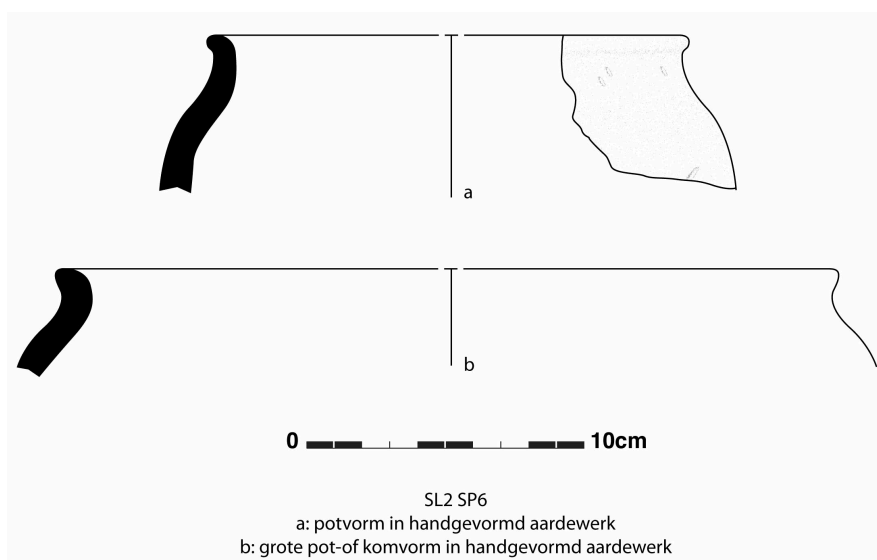

fig.19: aardewerk aangetroffen in SL2 SP6

Binnen en buiten het enclos werden ook verschillende paalsporen en/of kuilen aangetroffen. Binnen het enclos gaat het om SP7 en SP9. SP7 is een paaltje met een

diameter van 42cm terwijl SP9 een groot paalspoor of kuil betreft van 1,2m bij 94cm. SP7 wordt gekenmerkt door een donkergrijze vulling met houtskoolinclusies. In het spoor werd een rand van een pot in handgevormd (nagedraaid) aardewerk gevonden (fig.64). Het gaat vermoedelijk om een grijs handgevormd nagedraaid randje uit de Vroege Middeleeuwen en dus wellicht om een jonger spoor binnen het enclos. SP9 wordt gekenmerkt door een donkerbruine vulling en doet recenter aan. Een oude datering valt echter niet uit te sluiten. Het spoor wordt overigens oversneden door een recente drainagegreppel. Buiten het enclos in een straal van maximum vijf meter gaat het om SP20, SP8, SP10 en SP11. SP20, SP10 en SP11 worden allen gekenmerkt door een grijze tot lichtgrijze kleur met houtskoolinclusies. Bij SP11 is zelfs sprake van een houtskoolrijke (paal-?)kern. SP20 wordt gekenmerkt door een donkerbruingrijze kleur en sluit daarmee eerder aan bij SP9 in het enclos. Het betreft kleine tot middelgrote paalsporen van kleiner dan 60cm in diameter. Slechts SP10 is groter en meet 1,23m op 48cm. In dit spoor werd ook een wandscherf in handgevormd aardewerk aangetroffen, wat bij het eerder vermeldde aardewerk aansluit.

Gelijkaardige enclos werden reeds in de buurt aangetroffen op de site van Hoogstade (Vanoverbeke 2012 en Vanoverbeke & Clerbaut 2012) (fig.20). Het betreft twee kleine enclos gedateerd in de ijzertijd en worden voorlopig als grafmonument/cultusplaats geïnterpreteerd. Treffend is ook zoals in dit geval de hoeveelheid aangetroffen aardewerk. Een gelijkaardig enclos werd ook aangetroffen op de site van Oost-Vleteren Kasteelstraat (mededeling Jessica Van De Velde) en Harelbeke Evolis (De Logi et.al. 2007, p.21) (fig.21).

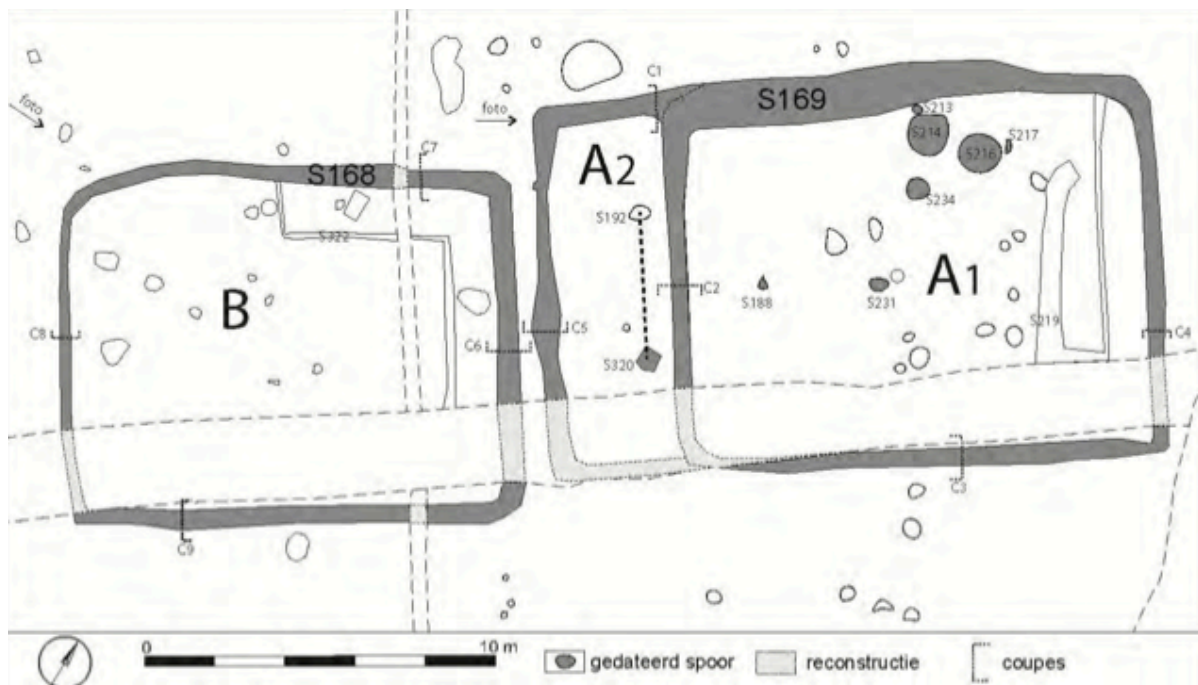

fig.20: voorbeeld van de enclos van Hoogstade (Vanoverbeke 2012)

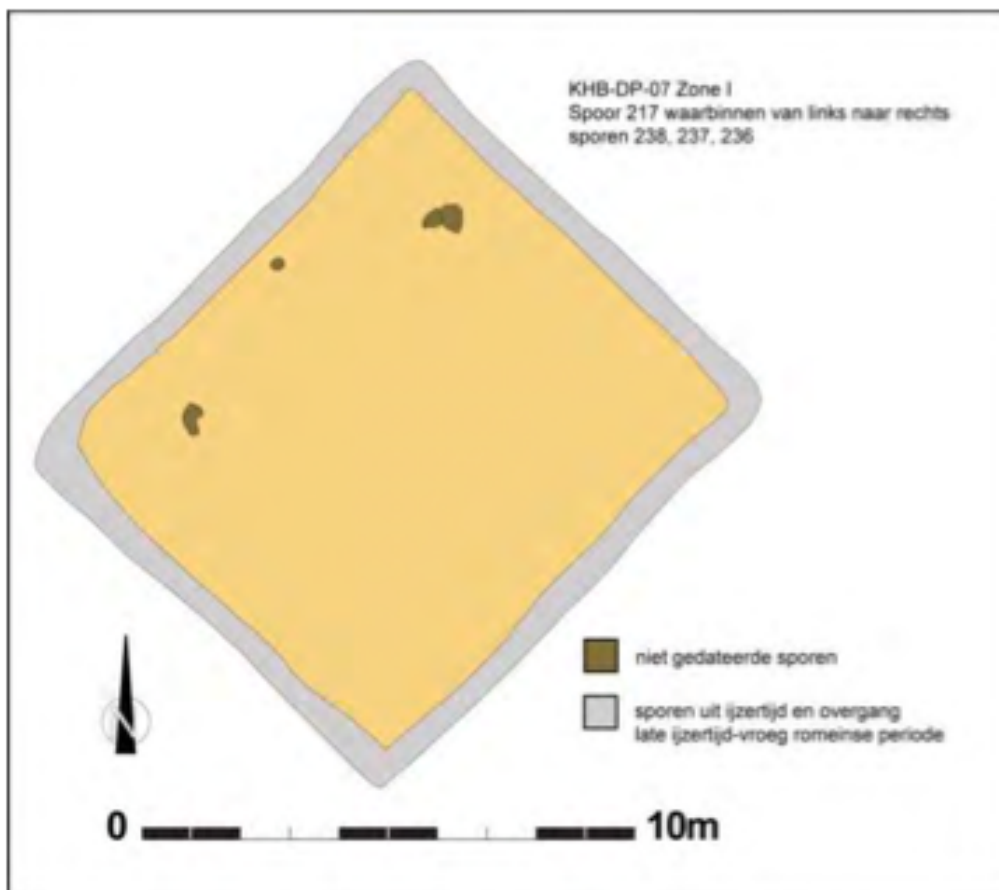

fig.21: voorbeeld van het enclos van Harelbeke Evolis (De Logi et.al. 2007, p.21)

9.3.2 Romeins

Over het volledige terrein komen verschillende Romeinse nederzittings- en grafstructuren voor die getuigen van een dense occupatie van het projectgebied. Deze loopt vermoedelijk ook door op de omliggende percelen. Onder meer greppels, grachten, kuilen, palen (met mogelijk aanzet gebouwplattegrond), brandrestengraven, wegtracé, (meerdere) enclos en waterputten kwamen aan het licht. In wat hieronder volgt bespreken we ze per type en/of zone/tracé (fig.13).

Wegtracé

Over een lengte van 204m doorkruist een breed ZO-NW georiënteerd lineaire structuur het projectgebied (fig.14 en fig.22; fig.25-26). Het tracé is in iedere sleuf ononderbroken te volgen, behalve in SL4 waar het zicht verstoord wordt door een perceelsgracht die de structuur wellicht oversnijdt. De structuur is maximaal driedelig (bv. SL23: SP10-11-12) en meestal opgebouwd uit een centraal relatief breed spoor en aan beide zijden geflankeerd door een greppel of gracht. De sporen worden gekenmerkt door een lichtgrijze tot grijze zandlemige vulling met relatief veel houtskoolinclusies. Naar het noordwesten lijkt de vulling iets bruiner van kleur te worden. In de verschillende sporen werd Romeins aardewerk aangetroffen. De structuur wordt op basis van voorgenoemde kenmerken geïnterpreteerd als een wegtracé uit de Romeinse periode. Het centrale wegdek is gemiddeld 5 à 8 m breed. De greppels of grachten langs weerszijden variëren tussen 1 en 2,7 m. De breedte van de volledige structuur (wegdek en grachten) is maximaal 12,4 m breed. In sommige sleuven tekent de weg zich slechts af door middel van één à twee sporen. In dergelijke gevallen is het niet onwaarschijnlijk dat bij het verdiepen of couperen zou blijken dat het alsnog uiteen zou vallen in het wegdek en de grachten. Dit is bijvoorbeeld deels zichtbaar in SL1 SP6. Daarnaast kan aan de hand van een aantal oversnijdingen en/of verschillende opvullingspakketten en/of hergravingen verondersteld worden dat de weg gedurende een relatief lange periode in gebruik geweest is. Het is bijvoorbeeld ook niet ongebruikelijk dat dergelijke onverharde wegen tot in de (vroeg) middeleeuwen doorleefden. Zo werd in Knesselare een dergelijke onverharde weg aangetroffen. De weg kent een complexe stratigrafie met verschillende fases. De jongste dateert uit de volle middeleeuwen en de oudste fase waarschijnlijk uit de Romeinse tijd. Het wegdek van de oudste fase kan maximaal 6 m breed geweest zijn, en was vermoedelijk onverhard, er werden enkele karrensporen teruggevonden (Vermeulen, Hageman & Wiedemann, 1998, p. 28). Voorbeelden van andere sites waar Romeinse onverharde wegen gevonden zijn, zijn: Velzeke (Deschieter, 2005, p. 79), Kruishoutem-Kapelle (Vermeulen F. & Braeckman K., 1995, p. 263; Vermeulen, Hageman & Wiedemann, 1998, p. 30), Eke (De Clercq, Deschieter & De Mulder, 2000, p. 149-150), Aalter-Woestijne (Vermeulen & Hageman, 2001 p. 99), Sint-Denijs-Westrem Vliegveld (Vermeulen, 1992, p. 160), Kontich Kazerne (Cuyt, 2007, p. 152-153) en tot slot wat dichterbij Wervik De Pionier (Verbrugge 2010, p. 47-73) en Watou Palingstraat/Warandebek (mededeling Jan Decorte, Archeo7).

Volgende sporen maken deel uit van het tracé: SL1 (SP6-7)), SL2 (S12-13-14), SL5 (SP22), SL6 (SP10), SL26 (SP1), SL25 (SP5-7-8-9), SL24 (SP2-3), SL23 (SP10-11-12), SL22 (SP1-2), SL21 (SP5-6), SL20 (SP1-2), SL19 (SP8-9-10), SL18 (SP2-4-5), SL 17 (SP 8-9).

fig.22: zicht op het noorden van SL22 en het wegtracé

In volgende sporen werd aardewerk aangetroffen: SL1 (SP6), SL2 (SP12 en SP14), SL5 (SP22), SL6 (SP10), SL26 (SP1), SL25 (SP9), SL24 (SP2), SL23 (SP11), SL22 (SP 1-2), SL21 (SP5), SL20 (SP2) en SL18 (SP5).

Het aardewerk dat in het tracé aangetroffen werd bestaat uit 104 scherven (fig.23-24): twee wandscherven Centraal-Gallische terra sigillata, twee wandscherven nederrijns wit, drie wandscherven in terra nigra egg-shell aardewerk, Noord-Franse import uit Arras (een rand, wand en bodem), kruikwaar (één rand, vijf wandscherven en één bodemfragment), één wandscherf in zeepwaar, reducerend gedraaid aardewerk (één wand en één bodem), twee wandscherven van een amfoor (Dressel 20 ?) en ten slotte handgemaakt aardewerk (80 wandscherven, één rand van een kookpot en één bodemfragment). Daarnaast werden ook één brok ijzerzandsteen (9,5 x 8 cm groot), twee tegulafragmenten, één vuursteen schrabber en een 15-tal botfragmenten (o.a. tanden en ribfragmenten) aangetroffen. De schaarse diagnostische elementen wijzen op een datering vanaf de 2e eeuw n.Chr. Dit blijft echter zeer voorbarig en enkel vervolgonderzoek kan hierover meer uitsluitsel geven. Zo valt ook niet uit te sluiten dat er verschillende faseringen in het wegtracé aanwezig zijn. Opmerkelijk is het aardewerk dat in SL2 SP14 werd aangetroffen (fig.24). De samenstelling was heterogeen en omvatte naast Romeins aardewerk ook mogelijk Vroeg-Middeleeuwse scherven. Dit zou kunnen wijzen op het doorleven of hernemen van het wegtracé in deze periode.

fig.23: selectie van het aardewerk uit SL1 SP6

fig.24: selectie van het aardewerk uit SL2 SP14 (mogelijk met jonger materiaal)

fig.25: zicht SL1 SP6-7 vanuit het zuiden

fig.26: zicht op het noorden van SL24 en het wegtracé

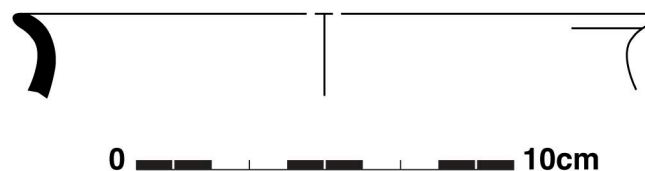
Grachten en greppels

Verspreid over het projectgebied werden tal van greppel- en grachtfragmenten aangesneden. Om deze beter te begrijpen werden ze onderverdeeld in verschillende tracés die met een letter benoemd werden. In totaal werden er 24 herkend, waarvan vermoedelijk een 18-tal Romeins. Qua oriëntatie lijken de meeste van deze tracés zich af te stemmen op de aanwezigheid van de weg. Daarom onderscheiden we twee grote groepen. Een eerste groep loopt parallel met de weg volgens dezelfde NW-ZO oriëntatie. Een tweede groep loopt min of meer haaks op de weg volgens een NO-ZW oriëntatie. De meeste greppels en grachten worden gekenmerkt door een lichtgrijze tot grijze spoorvulling met sporadisch matig tot soms veel houtskoolinclusies. Gezien de grote hoeveelheid aan aanwezig aardewerk zal deze niet altijd consequent per spoor besproken worden. Daarvoor verwijzen we naar de vondstenlijst achteraan het rapport. Waar relevant (bijvoorbeeld datering/fasering) wordt het wel aangehaald.

NW-ZO oriëntatie

Tracé A

Tracé A situeert zich in SL5 (SP19-20-21) en SL6 (SP1-2). Opmerkelijk is zijn drieledige opbouw. Het tracé bestaat uit een centraal spoor van ongeveer 6,5m breed. Deze wordt aan beide zijden geflankeerd door greppels van maximum 1,5m breed en minimum 0,35m breed. Qua opbouw doet dit ook denken aan een Romeins wegtracé. Het verder verloop kon echter niet gevolgd worden aangezien de grachten zich aan de rand van het projectgebied bevinden. In SL4 en SL3 werd de zichtbaarheid verstoord door recente verstoringen en een perceelsgracht. De afstand tot het wegtracé bedraagt ongeveer 67m. In het tracé werden 14 scherven Romeins aardewerk aangetroffen: vijf wandscherven handgevormd aardewerk (waarvan één met groefversiering), twee scherven Zuid-Gallische terra sigillata van een Dragendorff 33, één randfragment van een (kook-)pot in reducerend gedraaid aardewerk en vijf wandscherven in kruikwaar (fig.27-28). Daarnaast dient ook de aanwezigheid van een spin- of speelschijfje in aardewerk opgemerkt te worden (diameter 3,5 cm) (fig.29). Ten slotte werden ook twee fragmenten in ijzerzandsteen verzameld.

SL5 SP21: rand van een pot- of bekervorm in grijs reducerend gedraaid aardewerk

fig.27

fig.28: selectie van het aardewerk uit SL5 SP21

fig.29: mogelijk spinschijfje uit SL5 SP20

Tracé B

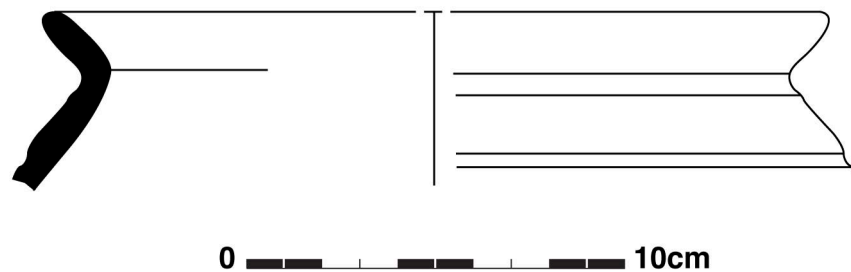
Tracé B situeert zich in het NW van het projectgebied en bestaat uit SL5 (SP14) en SL4 (SP2). De breedte van de gracht en greppels varieert tussen de 41cm en 1,20m. In SL4 vertakt de greppel uit SL5 zich naar het oosten. In de scherpe hoek van deze vertakking bevindt zich een brandrestengraf (SL4 SP3). Door de verstoring in SL3 is het niet duidelijk of dit tracé in verband staat met tracé X uit SL2 (SP16-17-18).

Tracé C

Tracé C (SL5 SP6 en SL6 SP6) situeert zich in het NW van het projectgebied en bestaat uit twee grachtfragmenten van gemiddeld 2,7m breed. Het verloop naar het ZO kan niet verder gevolgd worden. In SL4 wordt het zicht trouwens verstoord door de aanwezigheid van een recente perceelsgracht. Net ten ZW van dit tracé bevindt er zich een geïsoleerd grachtfragment (SL5 SP5) dat er mogelijk mee in verband staat. In tracé C werden drie scherven Romeins aardewerk gevonden: één rand van een kruik, één wandscherf in handgevormd aardewerk en één randfragment in terra nigra (mogelijk in "pâte gris claire" maar secundair verbrand (De Laet & Thoen 1969, pp.3-21 en Deru 1996, p.26)). Daarnaast werden ook nog drie maalsteenfragmenten in tefriet gevonden. In SL5 SP5 werd ook Romeins aardewerk aangetroffen: één wandscherf in zeepwaar, één handgevormd wandfragment en twee wandfragmenten van een mortarium (mogelijk Maaslandse import).

Tracé D en E

Beide tracés lopen parallel met elkaar op een vrij dichte tussenafstand van 6-7m. Ze situeren zich ten ZW van het wegtracé. De breedte van de grachten varieert vrij sterk: tussen 1,6m en 6m. Beide tracés lopen haaks op (en/of zijn vertakkingen van) tracé O, P en Q. Tracé D bestaat uit: SL5 SP4, SL6 SP14, SL7 SP10, SL26 SP1 (aftakking). Tracé E bestaat uit SL5 SP1 (aftakking), SL6 SP16 en SL7 SP9. In totaal werden 84 scherven Romeins aardewerk geteld. Het grootste aandeel komt uit SL7 SP10: 59 wandscherven en twee randfragmenten van een pot en kom in handgevormd aardewerk (fig.30). Daarnaast dient ook de aanwezigheid van botmateriaal (vijftal ribfragmenten) en een grote metaalslak (10,5 x 8,7 cm) (fig.31) vermeld te worden.

SL7 SP10: rand van een komvorm in handgevormd aardewerk

fig.30

fig.31: metaalslak aangetroffen in SL5 SP4

Tracé F en J

Tracé F (SL17 SP2 (fig.33), SL18 SP6, SL19 SP5, SL21 SP2, SL22 SP2, SL23 SP 3, SL24 SP7) en J (SL7 SP3 en SL6 SP20) vormen samen, naast het wegtracé, het langst te volgen tracé over een afstand van 152m. In SL20 is er wel sprake van een onderbreking. Ook tussen SL24 en SL27 wordt door de inplanting van de sleuven een grote leemte overbrugd. Niettemin lopen de greppelfragmenten min of meer mooi in elkaars verlengde. Opmerkelijk daarbij is dat het greppeltracé daarbij ook de knik volgt van de weg ter hoogte van SL25 en SL26. Daaruit kan opgemaakt worden dat ze gelijktijdig in gebruik geweest zijn. Het tracé sluit haaks aan op tracé Q ter hoogte van SL5 SP1. De greppel is gemiddeld 50 cm breed, met een minimum van 32 cm en een maximum van 1,25m. In SL 23 werd de greppel gecoupeerd (SP3). Hij was er 36 cm diep bewaard en wordt gekenmerkt door een komvormig profiel (fig.32). Uit tracé F en J werden geen vondsten gerecupereerd. Slechts in SL5 SP1 waar hij op aansluit (tracé Q) werd Romeins aardewerk aangetroffen (zie verder). Op basis hiervan, samen met de aard van de vulling en de oriëntatie kan dit tracé binnen de Romeinse periode gesitueerd worden.

fig.32: coupe op SL23 SP3

fig.33: SL17 SP2, onderdeel van tracé F-J.

Tracé M

Tracé M loopt ter hoogte van SL23-24-25 op een tussenafstand van 3,5-6m ten oosten van tracé FJ. Het gaat om een greppel die gevolgd kan worden in SL24 SP5 en 7 en SL23 SP5. Hij lijkt haaks aan te sluiten op tracé N (SL25 SP1) of wordt erdoor oversneden. De greppel is gemiddeld 50cm breed. In SL23 wordt hij onderbroken over een afstand van 1,22m. Opmerkelijk ook in deze sleufuitbreiding van SL 23 zijn de sporen SP6 en SP4 die als het ware tussen tracé M en FJ 'gekneld' zitten. In SL 24 dient ook de aanwezigheid van SP6 opgemerkt te worden. Dit paalspoor bevindt zich in de greppel of oversnijdt deze. In dit tracé werd geen materiaal gevonden. Aan de hand van de oriëntatie en de vulling wordt deze ook gedateerd in de Romeinse periode.

Tracé G

Tracé G loopt in de westelijke hoek van het terrein en bestaat uit: SL17 SP1, SL18 SP11-12 en SL19 SP1-2. Het tracé is deels tweeledig en de breedte van de grachten meet tussen de 85cm en 3,12m. De afstand tussen de twee verschillende grachten in SL18 en 19 bedraagt 1m en 60cm. In SL19 bevindt er zich tussen de twee grachten een paalspoor of kuil (SP3). In dit tracé werd geen aardewerk aangetroffen maar aan de hand van de oriëntatie en de vulling wordt hij gedateerd in de Romeinse periode.

Tracé K

Tracé K bestaat uit: SL1 SP12, SL2 SP1-2-3, SL4 SP14-15, SL5 SP1, SL6 SP21 en SL7 SP1(-2) en kan over een afstand van 72m gevolgd worden (fig.35). Op bepaalde plaatsen is hij twee- tot drieledig (bv. SL2, SL4 en mogelijk SL7 SP2). Op deze plaatsen is hij respectievelijk 6, 4 en 3m breed. De breedte van de grachten zelf varieert sterk. De breedste is 3,7m breed terwijl de smalste slechts 30cm breed is. In SL5 is er sprake van een discontinu verloop. In feite vertakt het tracé zich hier met tracé Q om dan verder NW-waarts te lopen. Als zijn as doorgetrokken zou worden zou hij aansluiten op SP8 in SL24. Eens voorbij tracé Q loopt hij ook deels parallel met tracé J met een tussenafstand van 7m. In het zuiden maakt hij mogelijk een hoek met tracé W (SL1 SP11 en SL2 SP4). In SL4 werd er een coupe gezet op SP14. In coupe is de gracht nog 40cm diep bewaard en wordt hij gekenmerkt door een komvormig profiel (fig.34) In de grachten en/of greppels van tracé K werden twee wandscherven handgevormd aardewerk gevonden. Het aardewerk uit SL5 SP1 wordt hierbij niet meegeteld.

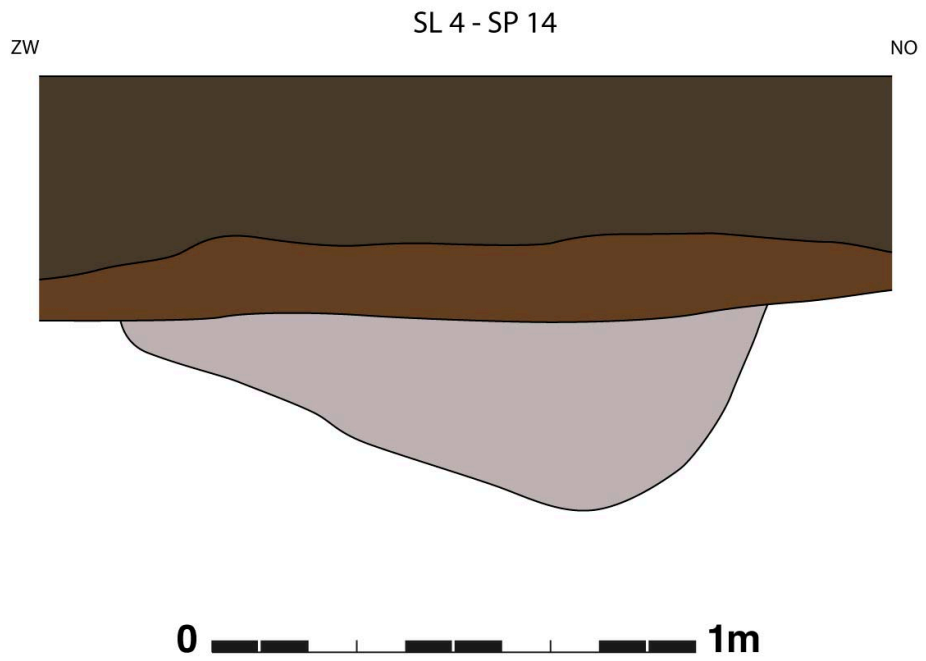

fig.34: coupe op SP14 in SL

fig.35: SL4 SP14-15 (onderdeel van tracé K)

Tracé L

Tracé L situeert zich in het zuiden van het projectgebied. Hij bestaat uit SL9 SP10 en SP12 en SL10 SP4 (fig.36). De gracht kan over een afstand van 38m gevolgd worden en is gemiddeld 1,45 m breed. Hij lijkt zich te vertakken naar het ZW (tracé R). In tracé L werden twee handgevormde wandscherven aangetroffen alsook een metaalfragment met de vorm van een kleine umbo (4,2 x 3,4cm).

fig.36: zicht op SL9 SP10 -11 (onderdeel van tracé L/R)

NO-ZW oriëntatie

Tracé N

Tracé N kan over een afstand van 68,5m gevolgd worden in SL24 SP8, SL25 SP1 en SL26 SP1 (aftakking; fig.37). Op zijn breedste punt meet de gracht 5,7m. In het NO lijkt hij aan te sluiten of oversneden te worden door het wegtracé (SL26 SP1). Op deze plaats vertakt hij zich ook naar het ZW in het verlengde van tracé D. In het westen lijkt hij dan weer een rechte hoek te maken met een greppeltje uit SL 23 (SP1). In dit tracé werden zes wandscherven in handgevormd aardewerk gevonden (zonder dat het materiaal uit SL26 SP1 wordt meegeteld, cf. wegtracé). Daarnaast moeten ook twee tegelafragmenten, een tiental tefriet maalsteenfragmenten en een tiental botfragmenten vermeld worden.

fig.37: SL26 SP1, onderdeel van tracé N

Tracé O, P, Q en R

Tracé O komt overeen met SL6 SP12. De gracht van 1,5m breed kan over een afstand van 18m gevolgd worden. In dezelfde sleuf loopt ook tracé P. Deze komt op zijn beurt overeen met SP16 (fig.39). Deze gracht kan over een afstand van 21m gevolgd worden en is 1,3m breed. Beide tracés kennen vertakkingen naar het NW (tracé E voor tracé P en tracé D voor tracé O). Tussen de twee in liggen sporen SP13-14-15. Ze worden alle drie gekenmerkt door een uitgesproken donkergrijze vulling met matig tot zeer veel houtskoolinclusies. Het is een opmerkelijke zone waar over een afstand van 18m geen moederbodem zichtbaar is en waar een kluwen van sporen elkaar oversnijdt. Slechts vervolgonderzoek kan over deze zone meer uitsluitsel brengen. In beide grachttracés werden vondsten gerecupereerd. Het betreft twee kruikwaarfragmenten (één wandscherf en één greep in elk een verschillend baksel), vier wandscherven in handgevormd aardewerk en twee metaalslakken (in elke gracht één).

Parallel met deze twee tracés op een tussenafstand van 10,5m loopt tracé Q (fig.38). Ter hoogte van tracé E is er ook sprake van een loodrechte vertakking met tracé P. Tracé Q bestaat uit één spoor, SL5 SP1. Als vertakkingen van tracé K, J en E kwam deze gracht reeds aan bod. Hij kan over een afstand van 36m gevolgd worden en is tussen de 1,7 en 2,8m breed. In de gracht werden acht wandscherven in handgevormd aardewerk en één wandscherf in reducerend gedraaid aardewerk gevonden. Daarnaast werd ook één tegulafragment en een tiental fragmenten van tanden verzameld.

In het uiterste zuiden (zuidwesten) van het terrein loopt tracé R. Hij bestaat uit SL10 SP2, SL11 SP8 en SL12 SP2-3. Het tracé wordt over een afstand van 30m gevolgd en de gemiddelde breedte bedraagt 1,5m. Opmerkelijk is het gegeven dat in SL12 SP3 geflankeerd wordt door een tweede gracht die er parallel mee afbuigt naar het zuiden toe. Een gelijkaardig fenomeen, als het ware gespiegeld, is aanwezig in SL9 bij tracé L waar SP10 ook op eenzelfde manier afbuigt. Mogelijk vormen deze samen een enclos die zich naar het zuiden bevindt. In tracé R werden geen vondsten aangetroffen. Aan de hand van de vulling en oriëntatie worden ze in de Romeinse periode gedateerd.

fig.38: zicht op SL5 (SP1-2), SP1 maakt onderdeel uit van tracé Q

fig.39: SL6 SP16 (onderdeel van tracé P, zicht vanuit het ZW)

Tracé X

Tracé X bevindt zich in het uiterste NO van het projectgebied en bestaat in hoofdzaak uit SP2 in SL1. Hij werd gevolgd over een afstand van 16,5m en is 1m breed. In het noorden buigt hij mogelijk af naar SL2 SP18. In SL1 SP2 werd Romeins aardewerk aangetroffen: een rand van een mortarium van het type Vanvinckenroye 347 (Maaslandse import ?) (fig.40), één bodem en vijf wandscherven in kruikwaar, één wand en één rand (van een kom) in handgevormd aardewerk.

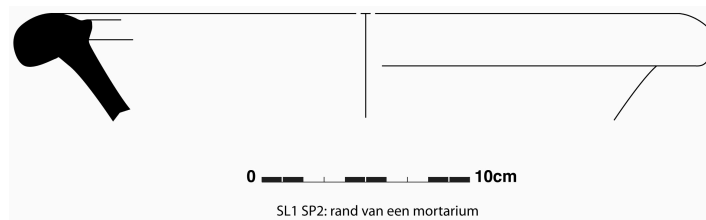

fig.40

Tracé W

Opvallend aan tracé W is dat zijn NNO-ZZW oriëntatie afwijkt van de twee reeds besproken oriëntaties. Het tracé situeert zich in het zuiden van het projectgebied en bestaat uit twee grachtfragmenten die aangesneden werden in SL2 (SP4) en SL1 (SP11). Hij kan gevolgd worden over een afstand van 20m en is gemiddeld 1,2m breed. Hij werd reeds aangehaald bij tracé K, waar geopperd werd dat beide tracés mogelijk een hoek maken ten zuiden van SL1.

Synthese grachttracés

Aan de hand van de hierboven besproken grachttracés kunnen enkele potentiële enclos herkend worden. Aangezien het om een vooronderzoek gaat betreft het hier werkhypothesen die enkel door vervolgonderzoek hard gemaakt kunnen worden. Aan de hand van het gerecupereerde aardewerk in combinatie met de oriëntaties en aard van de spoorvulling wordt voor nagenoeg alle besproken tracés een datering in de Romeinse periode voorgesteld. Een strikte fasering voor verschillende periodes van occupatie is aan de hand van het diagnostisch materiaal vrij onmogelijk. Het is echter meer dan waarschijnlijk dat er wel degelijk een fasering aanwezig is. Zo wijst het aangetroffen materiaal op een occupatie vanaf de late ijzertijd tot in de 3^e eeuw n.Chr. Het valt echter niet uit te sluiten dat ook oudere en/of jongere fases aanwezig zijn. Wanneer geen of slechts enkele scherven in bijvoorbeeld handgevormd aardewerk aanwezig waren, werd afgegaan op oriëntatie en spoorvulling voor verdere datering. Dit is echter een zeer hypothetische benadering die een jongere en/of oudere datering niet uitsluit. Volgende mogelijke enclos kunnen onderscheiden worden:

Enclos 1: N-D/E-Q-J/K-P

De noordelijke grens van dit enclos wordt gevormd door tracé N die tevens aansluit op (of oversneden wordt door) het wegtracé. De oostelijke grens wordt gevormd door tracé D die ook parallel gevolgd wordt door tracé op een tussenafstand van 6m. De uiterste zuidelijke grens wordt gevormd door tracé Q die dan een hoek

maakt met tracés J en K die op hun beurt de westelijke grens van het enclos vormen. Tracé P lijkt een vertakking van tracé E en sluit mogelijk aan op tracé J en/of K. Tracé O lijkt het enclos te snijden. Verder is er ook nog SP12 in SL7 die de enclos lijkt te snijden of ermee samengaat. Dit kluwen van greppels en grachten uit de romeinse periode doet vermoeden dat er meerdere fases aanwezig zijn.

Enclos 2: K-L

Tracés K en L lijken een enclos te vormen die qua oriëntatie rechtstreeks aansluit op enclos 1. De oostelijke grens wordt bepaald door tracé K (die op sommige plaatsen uit twee of drie greppels/grachten bestaat) en de westelijke grens door tracé L. De afstand tussen tracé K en L bedraagt 35m. De noordwestelijke grens bestaat mogelijk uit SL9 SP3 terwijl de zuidoostelijke grens zich mogelijk buiten het projectgebied bevindt.

Enclos 3: L-R

Tracés L en R vormen mogelijk een (deel van één of meerdere) enclos. Gezien de 'gespiegelde curve' van de grachten in SL9 en SL12, is het mogelijk dat tracé R op zichzelf de aanzet vormt van een enclos richting het ZO. Op dit enclos sluit dan mogelijk in het noordoosten tracé L aan die op zijn beurt mogelijk in verband staat met tracé K (enclos 2).

Enclos 4:

Deze enclos van een andere grootorde bestaat uit tracé V en werd eerder al besproken (zie boven). Hij wordt mogelijk gedateerd in de Late IJzertijd of de Vroeg-Romeinse periode.

Palen- en kuilenclusters

Verspreid over het terrein werden tal van paalsporen en/of kuilen aangesneden. De clusters worden op het plan aangeduid met de groen ingekleurde zones. We spreken van een cluster wanneer het om minimum twee paalsporen en/of kuilen gaat die onderling telkens niet verder dan drie meter van elkaar liggen. Zo werden er 26 clusters van minimum twee sporen en maximum acht sporen bijeen geregistreerd (fig.49-50). Daarnaast komen ook nog verspreid in de sleuven enkele "geïsoleerde" paalsporen en of kuilen voor. De vulling van de sporen wordt ook hier gekenmerkt door een lichtgrijze, grijze tot donkergrijze kleur, vaak met houtskoolinclusies. Gezien de grote hoeveelheid lichten we enkele representatieve zones en/of voorbeelden uit.

Een eerste nadruk wordt gelegd op de cluster van paalsporen in SL27 en SL28 (fig.42). In SL28 werden zes paalsporen geregistreerd die wijzen op de aanzet van een gebouwplattegrond (fig.41). De palen liggen op regelmatige afstand volgens één as ingeplant (gemiddeld 4m in de lengte en 1,2m in de breedte). De twee grootste palen (SP2 en SP5) zijn allebei 1,2m lang en tussen de 80 en 100cm breed. De overige paalsporen meten gemiddeld 40-50cm in diameter. De lengte-as tussen SP1 en sporen SP5-6 bedraagt 10m. Als ervan uitgegaan wordt dat dit de lengte-as is, betreft het een gebouw met een NO-ZW-oriëntatie en mogelijk drieschepige opbouw. Dergelijke oriëntatie sluit overigens goed aan bij het recent uitgevoerde doctoraatsonderzoek van W. De Clercq in het noordelijk deel van de civitas Menapiorum. Daarbij is gebleken dat een significante voorkeur bestond om de gebouwen volgens deze oriëntatie te richten (68% van alle onderzochte huizen) (De Clercq 2009, p. 314).

fig.41: zicht op de paalsporen in SL28

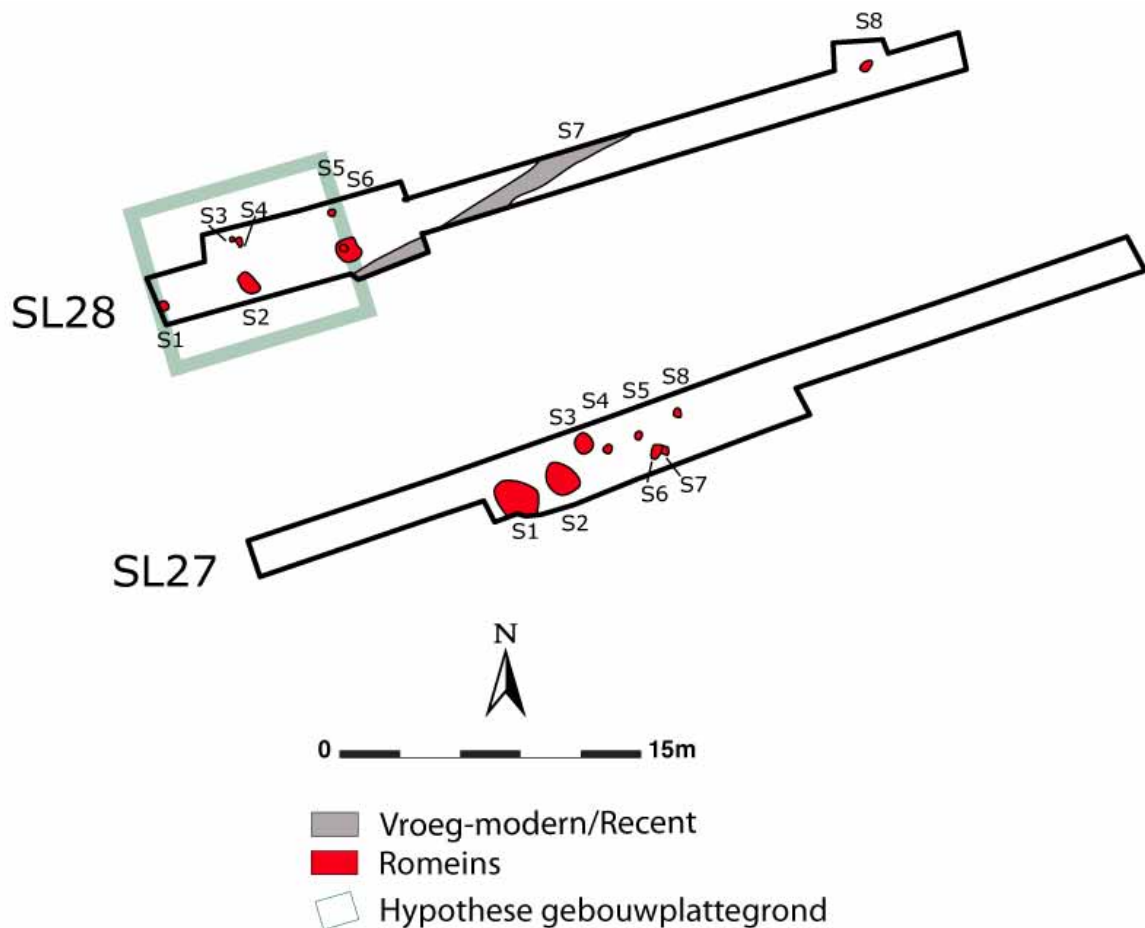

fig.42: uitsnede SL27-28

Net ten ZO van deze cluster, in SL27, bevindt er zich een tweede opmerkelijke cluster aan paalsporen. Het gaat om acht paalsporen en/of kuilen die ook op regelmatige afstand volgens een bepaalde as ingeplant zijn (fig.43). Qua grootte kan een onderscheid tussen enerzijds SP1-2-3 en anderzijds SP4-5-6-7-8 gemaakt worden. De eerste drie sporen springen in het oog omwille van hun grote afmetingen. Zo meet het grootste paalspoor/kuil SP1 2m bij 2m. SP3, de kleinste van de drie, meet 1m bij 1m. De overige sporen zijn van een kleiner kaliber en meten gemiddeld 45 à 50cm in doorsnede. Volgende sporen liggen quasi perfect op dezelfde as: SP1, SP2, SP4, SP5 en SP8 en zouden zoals in SL28 deel kunnen uitmaken van een NO-ZW georiënteerde gebouwplattegrond. Dergelijke interpretatie aan de hand van een beperkt opengelegde oppervlakte blijft echter hypothetisch. Enkel verder onderzoek kan hierover meer uitsluitsel geven. Aan de hand van de sporenconfiguratie kan in ieder geval met zekerheid gesteld worden dat in deze zone minimum twee gebouwstructuren aanwezig zijn. In sporen SP1-2-3 werden verder elf wandscherven in handgevormd en reducerend gebakken (na-)gedraaid aardewerk aangetroffen. Gezien de aard van de spoorvulling, het aangetroffen aardewerk in vergelijking met wat reeds gevonden werd in de greppel- en grachttracés, plaatsen we deze paalsporen en/of kuilen in de Romeinse periode. Een oudere datering in bijvoorbeeld de ijzertijd kan wegens het ontbreken van zeer duidelijk diagnostisch materiaal niet volledig uitgesloten worden.

fig.43: zicht op de paalsporen in SL27

In SL6 en SL9 werden twee paalsporen gecoupeerd om te polsen naar de bewaringstoestand ervan. In SL6 betreft het SP3 (fig.44-45). Het is een rond paalspoor van 70 bij 72cm. De vulling wordt gekenmerkt door een lichtgrijze kleur met veel

houtschoolinclusies. In coupe bleek het spoor nog 16cm diep bewaard te zijn. Tijdens het aanleggen van de sleuf kwam reeds veel aardewerk aan de oppervlakte vrij. Na het couperen werden er in totaal 12 scherven in handgevormd aardewerk en één rand in reducerend gedraaid grijs aardewerk geteld. Het spoor wordt in de Romeinse periode gedateerd. In SL9 werd het tweede paalspoor gecoupeerd: SP5 (fig.46). Het spoor tekende zich af als een lichtgrijze tot grijze verkleuring in de bodem. Het meet 60 bij 55cm en was in coupe 34cm diep bewaard. Aan de hand van de spoorvulling en de nabijheid van gelijkaardige Romeinse grachttracés werd dit spoor in de Romeinse periode gedateerd. Aan de hand van de coupes op deze twee paalsporen en de drie eerder vermelde coupes op grachten en greppels kan gesteld worden dat de sporen goed tot zeer goed bewaard zijn.

fig.44: SL6 SP3

fig.45: coupe op SL6 SP3

fig.46: coupe op SL9 SP5 (niet SL11 zoals aangegeven op het fotobordje)

Vermeldenswaardig is ook SP4 in SL23. Samen met SP6 ligt dit spoor gedrongen tussen twee parallelle greppels (tracé M: SP5 en SP7 en tracé F: SP3) (fig.47). Het spoor valt in het oog omwille van de zeer donkergrijze humeuze en houtskoolrijke vulling. Het spoor meet 4,3m bij 1,5m en tekende zich in het vlak af als een zeer grillige vorm. Het gaat echter wellicht om verschillende dicht bij elkaar liggende sporen waarbij door oversnijding, bioturbatie en/of bodemkundige processen de aflijningen van de verschillende sporen in elkaar overgelopen zijn.

fig.47: zicht op de sleufuitbreiding in SL23 (centraal SP6 en greppels SP3 en SP5/7)

Ten slotte wordt nog een cluster van sporen vermeld in SL5 waar relatief veel Romeins aardewerk werd aangetroffen. Het betreft sporen SP15-16-17-18 (fig.48), langwerpige kuilen of in het geval van SP15 en SP17 de aanzet van greppelfragmenten. In deze sporen werd het volgende verzameld: zeven wandscherven en één rand van een pot in handgevormd aardewerk, twee wandscherven in grijs gedraaid aardewerk (mogelijk import N-Franse import uit Arras), twee wandscherven van een amfoor (mogelijk Dressel 20 ?), drie maalsteenfragmenten in tefriet en vier fragmenten van ijzerzandsteen.

Volgende paalsporen die nog niet aan bod kwamen, leverden ook aardewerk op: SL1 SP4 (drie wandscherven in kruikwaar, twee wandscherven in handgevormd aardewerk), SL11 SP1 (één wandscherf in handgevormd aardewerk) en SL20 SP7 (één wandscherf in handgevormd aardewerk).

fig.48: zicht op twee kuilen of een kuil en aanzet greppel in SL5 (SP15-16)

fig.49: zicht op SL17 SP4

fig.50: SL20 SP4-5-6, cluster van drie kleine paalsporen

Brandrestengraven

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden twee brandrestengraven aangetroffen (SL4 SP3 en SL6 SP5). Beide graven situeren zich in de noordoostelijke hoek van het projectgebied op een onderlinge afstand van 37m (fig.51). Het eerste brandrestengraf (SL4 SP3) is 115m lang en 55cm breed (fig.52-53). Het rechthoekige spoor met NO-ZW oriëntatie bestaat uit een zwarte houtskoolrijke laag, in het vlak zichtbaar als een zwarte band aan de buitenzijde, met grijze tot lichtbruingrijze zandlemige inzakkingslens. In de zwarte houtskoolrijke band was er nog duidelijk verbrand bot zichtbaar. In de zuidwestelijke hoek van het spoor bevindt er zich een kleine annex/nis terwijl in de tegenoverliggende hoek nog restanten van een aardewerken recipiënt in situ aanwezig zijn. Tijdens het openleggen werden reeds 2 wandscherven in handgevormd aardewerk verzameld. Opmerkelijk bij dit graf is het feit dat het "geknelde" ligt in de scherpe hoek van een gracht (tracé B: SP2). Dit kan geïnterpreteerd worden als een klein enclos rond het graf. Daarnaast bevinden er zich in dezelfde sleuf net ten zuidwesten van dit fenomeen een reeks paalsporen (SL4 SP5-6-7-8-9-12) die bijna allemaal volgens een rechte as in elkaars verlengde liggen, haaks op het grachttracé dat de sleuf loodrecht snijdt.

Het tweede brandrestengraf ligt wat meer naar het westen in SL6 (SP5) (fig.54). Net zoals SP3 in SL4 tekent het zich af in het vlak als een rechthoekig spoor met houtskoolrijke band en zandlemige inzakkingslens. De afmetingen van wat opengelegd is bedragen 90cm bij 60cm. Er werd een wandscherf in kruikwaar gerecupereerd. Gezien de overtuigende morfologie en de kwetsbaarheid van een dergelijk spoor werd beslist om het niet volledig bloot te leggen. Voor het dichten van de sleuven werden, in samenspraak met Sam Dedecker van het OE, beide sporen afgedekt met worteldoek om ze beter te bewaren in functie van het potentieel vervolgonderzoek.

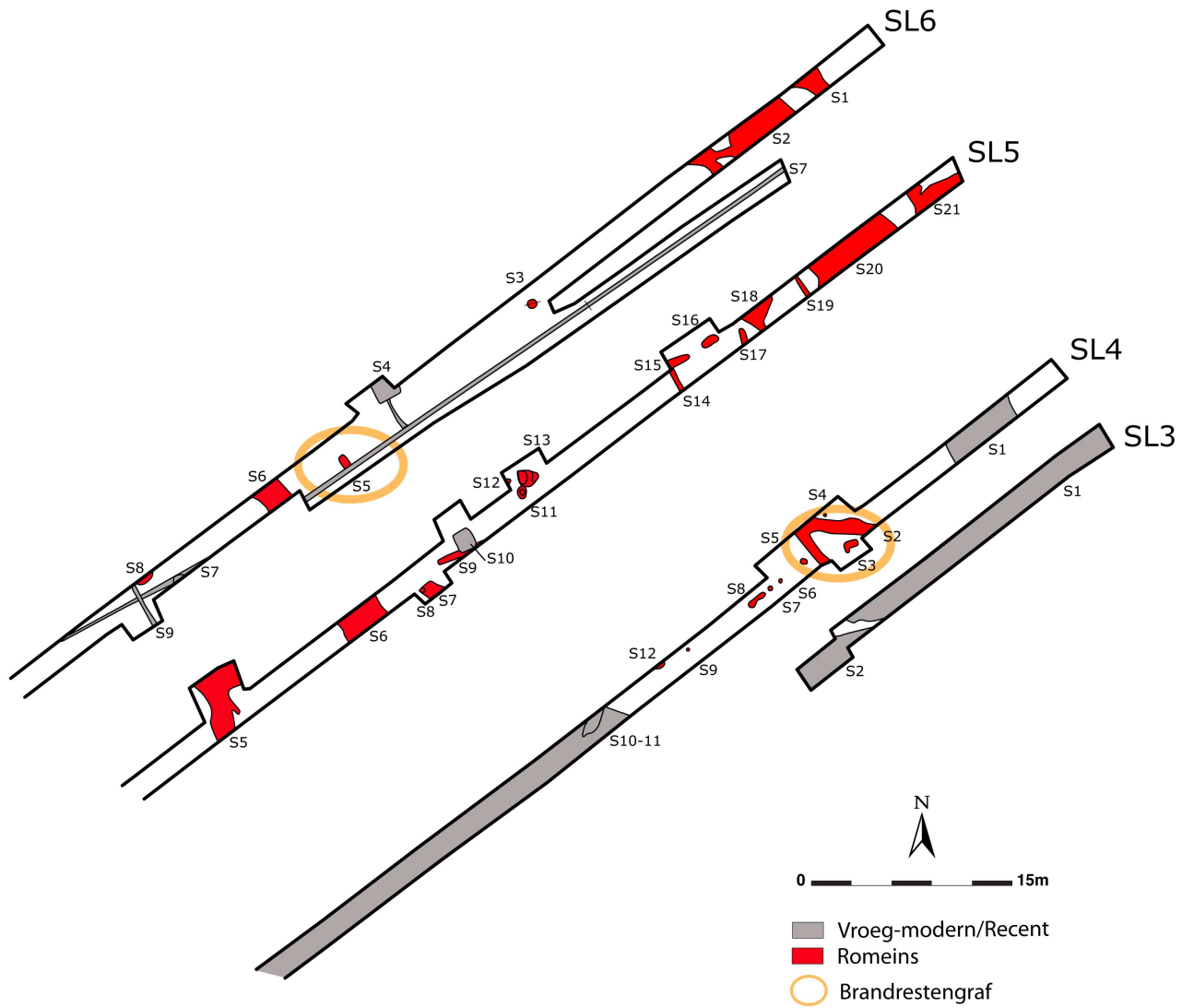

fig.51: uitsnede plan met de inplanting van de brandrestengraven en de omliggende sporen

fig.52: zicht op het brandrestengraf in SL4 (SP3)

fig.53: detail van het brandrestengraf in SL 4 (SP3)

fig.54: SL6 SP5

Waterputten

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden twee sporen aangetroffen die mogelijk als waterput geïnterpreteerd kunnen worden. Gezien de densiteit en de aard van de sporen (enclos + gebouwen) behoort dit dan ook tot het verwachtingspatroon van een (Romeins) ruraal nederzettingslandschap. Eén ervan dateert vermoedelijk uit de Middeleeuwen (zie verder).

Een tweede mogelijke waterput bevindt zich in SL16 (SP6) en SL13 (SP1). Het betreft twee sporen met een gelijkaardige spoorvulling (heterogeen lichtgrijs, grijsbruine leem) vlakbij een mogelijk enclos (tracés U, T, H en I). Er werd geen materiaal aangetroffen. Het is onwaarschijnlijk dat SP1 in SL13 een grachtfragment is, gezien deze in SL14 niet meer werd aangesneden.

Synthese en interpretatie Romeins

De aangetroffen Romeinse sporen wijzen op de aanwezigheid van een meergefasig nederzettingslandschap langs een Romeins weg met bijhorende grafstructuren. Rond de weg lijken er zich een aantal erfsystemen te hebben ontwikkeld. Opvallend daarbij is dat ze zich hebben georiënteerd op de aanwezigheid van de weg. Binnen en rond deze enclosures werden verder tal van paalsporen en kuilen aangetroffen. In totaal werden 26 clusters van paalsporen en kuilen geregistreerd. In deze clusters kon onder andere in het westen van het terrein de aanzet van twee gebouwplattegronden herkend worden. In de buurt werd ook één potentiële waterput onderscheiden. Daarnaast werd ook centraal binnen het terrein en vlak naast de weg een klein enclos uit de late IJzertijd/Vroeg-Romeinse periode aangesneden van 9 bij 9,4m dat sterke gelijkenissen vertoont met twee voorbeelden uit de nabijgelegen site van Hoogstade en Oost-Vleteren Kasteelstraat. Tot slot dienen ook de aanwezigheid van twee brandrestengraven vermeld te worden waarvan er één gelegen is binnen een enclos.

Men kan zich de vraag stellen wat de status/betekenis van deze vindplaats binnen het toenmalige Romeins (micro-)regionale nederzettingslandschap was? Is er een relatie met het grafveld en de nederzettingssporen van de recent opgegraven site Oost-Vleteren begraafplaats?! Is er sprake van een overgang van de Late IJzertijd naar de Romeinse periode? Het is duidelijk dat hier geen sprake is van een geïsoleerd erf in de tijd, maar van meerdere erven die gelijktijdig of diachroon bestaan hebben. Naast de nederzetting zelf zijn er ook aanwijzingen voor de aanwezigheid van een funerair landschap. Deze, voor de regio unieke, link tussen de twee is van onschatbare wetenschappelijke waarde. Grootschalig onderzoek in het noorden van Frankrijk heeft reeds gelijkaardige grote sites aan het licht gebracht (Dourges, Villeneuve d'Ascq La Haute Borne en Chemin Perdu (Blancquart 2007a & b en Quérel 2007)) (fig.55-56-57). Daarbij is o.a. gebleken dat het onderzoek van erfsystemen in hun totaliteit van belang zijn om de mens in het in cultuur gebrachte landschap in al zijn facetten (sociaal, economisch, ..) te begrijpen.

fig.55: algemeen meerperioden grondplan van de site Villeneuve d'Ascq La haute Borne met verschillende erven uit verschillende fases binnen een welbepaald areaal (Quérel 2003)

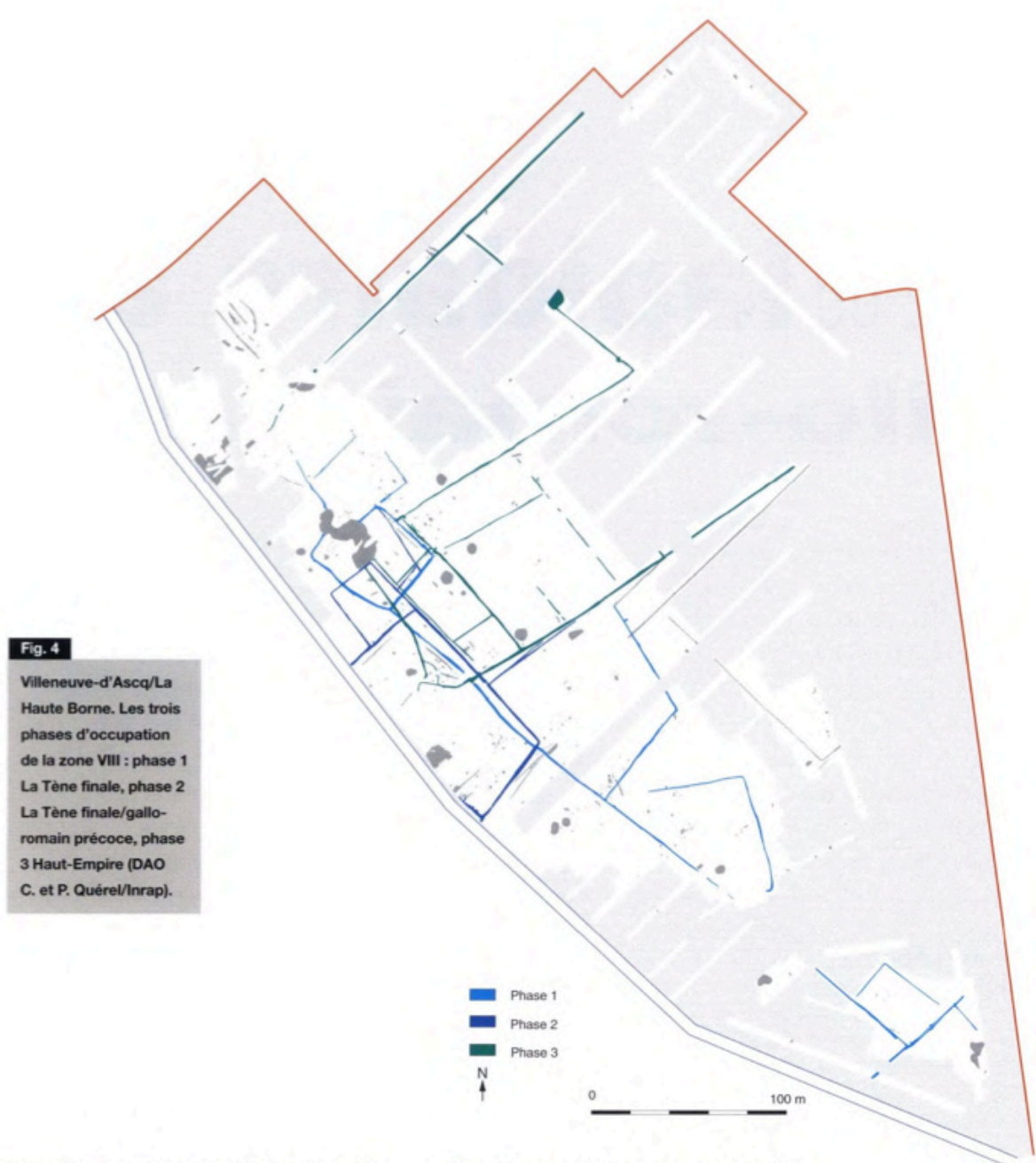

fig.56: detail uitsnede van het meerperioden grondplan van de site Villeneuve d'Ascq La haute Borne met opeenvolgende erffasering van de late ijzertijd tot in de Romeinse periode (Quérel 2003)

fig. 57: algemeen plan van de site te Dourges met alle erven uit de ijzertijd en de Romeinse periode. In het geel Romeinse wegtracés die het nederzittingslandschap doorsnijden (Blanquaert 2007b, p. 398)

9.3.3 Middeleeuws

Vroege Middeleeuwen: Karolingisch

De Vroege Middeleeuwen worden vertegenwoordigd door de aanwezigheid van een aantal greppels, grachten, paalspoortjes en een mogelijke waterput. Er kunnen twee zones met sporenclusters onderscheiden worden: één in het noordwesten en één in het zuidoosten.

De eerste cluster (fig.58) situeert zich in het noordwesten en organiseert zich rond vier greppels (tracé H, I, T en U) die een enclos lijken te vormen.

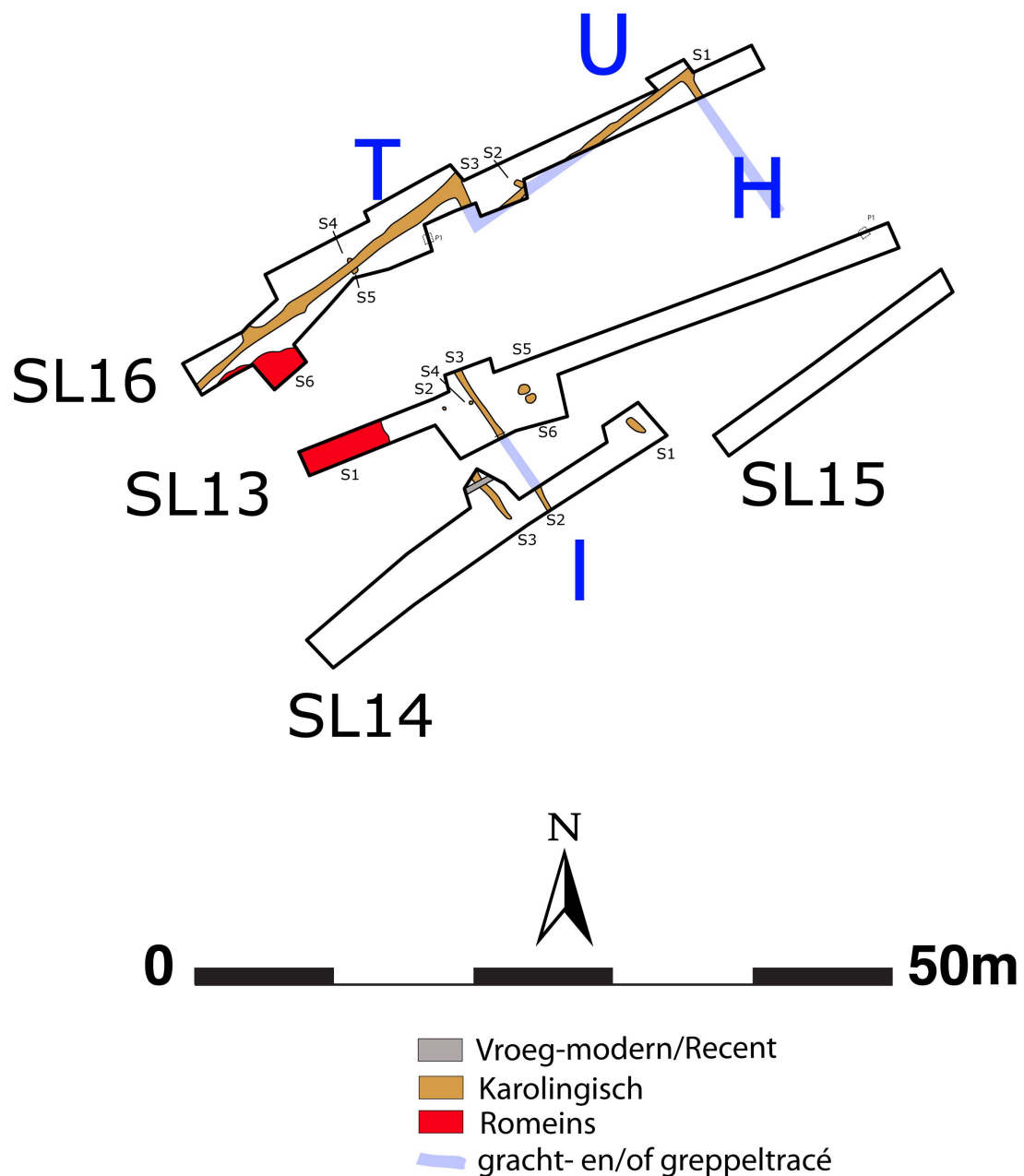

fig.58: cluster met Karolingische sporen in het noordwesten van het projectgebied

Tracé H bestaat uit SL16 SP1 en tracé I bestaat uit SL13 SP4 en SL14 SP2. Deze greppels zijn gemiddeld 45 cm breed. Tracé H is een loodrechte aftakking van tracé U en tracé I ligt haaks georiënteerd op tracé T. De afstand tussen tracé H en I bedraagt exact 25m. Er werden in tracé H en I geen materiaal gevonden. Tracé I werd ter hoogte van SP3 in SL13 gecoupeerd. De greppel met U-vormig profiel bleek in coupe 12 cm diep bewaard te zijn (fig.59).

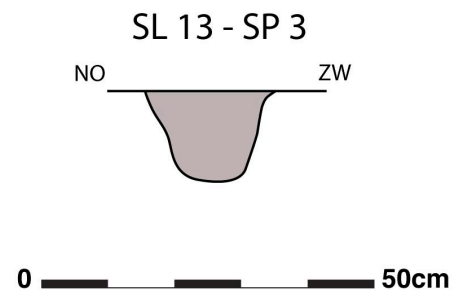

fig.59: coupe op SL13 SP3

Tracé T en U bestaan op hun beurt uit SL16 SP1 (U) en SL16 SP3 (T) (fig.60). Tracé U kan over een afstand van 16m gevolgd worden en is 50cm breed. In het noorden maakt hij een rechte hoek met tracé H. Hij lijkt ook verder door te lopen naar het NO. Tracé T kan over een afstand van 24m gevolgd worden en is gemiddeld 90cm breed. Beide tracés lopen parallel met elkaar met een tussenafstand van 3m. Tracé T maakt in het noorden ook een rechte hoek naar het Z/ZO en snijdt of sluit zo mogelijk aan op tracé U. Hij loopt tenslotte ook verder door naar het NO en ZW. In tracé T en U werden vier reducerend nagedraaide wandscherven (waaronder één halsfragment met externe schraapsporen), één rand van een kogelpot en één lensvormige bodem aangetroffen. Ze worden allemaal gekenmerkt door een kwartsrijk baksel met sporadisch fijne rode inclusies. Daarnaast werden ook nog zes wandscherven in handgevormd aardewerk aangetroffen.

In de nabije omgeving worden enkele paalsporen waargenomen (SL16 SP2, SP4-5, SL13 SP2-3 en Sp5-6 en SL14 SP1). Ze variëren qua grootte tussen 34 à 90cm in diameter.

fig.60: zicht op SL16 (SP3 en 6), maakt onderdeel uit van tracé T

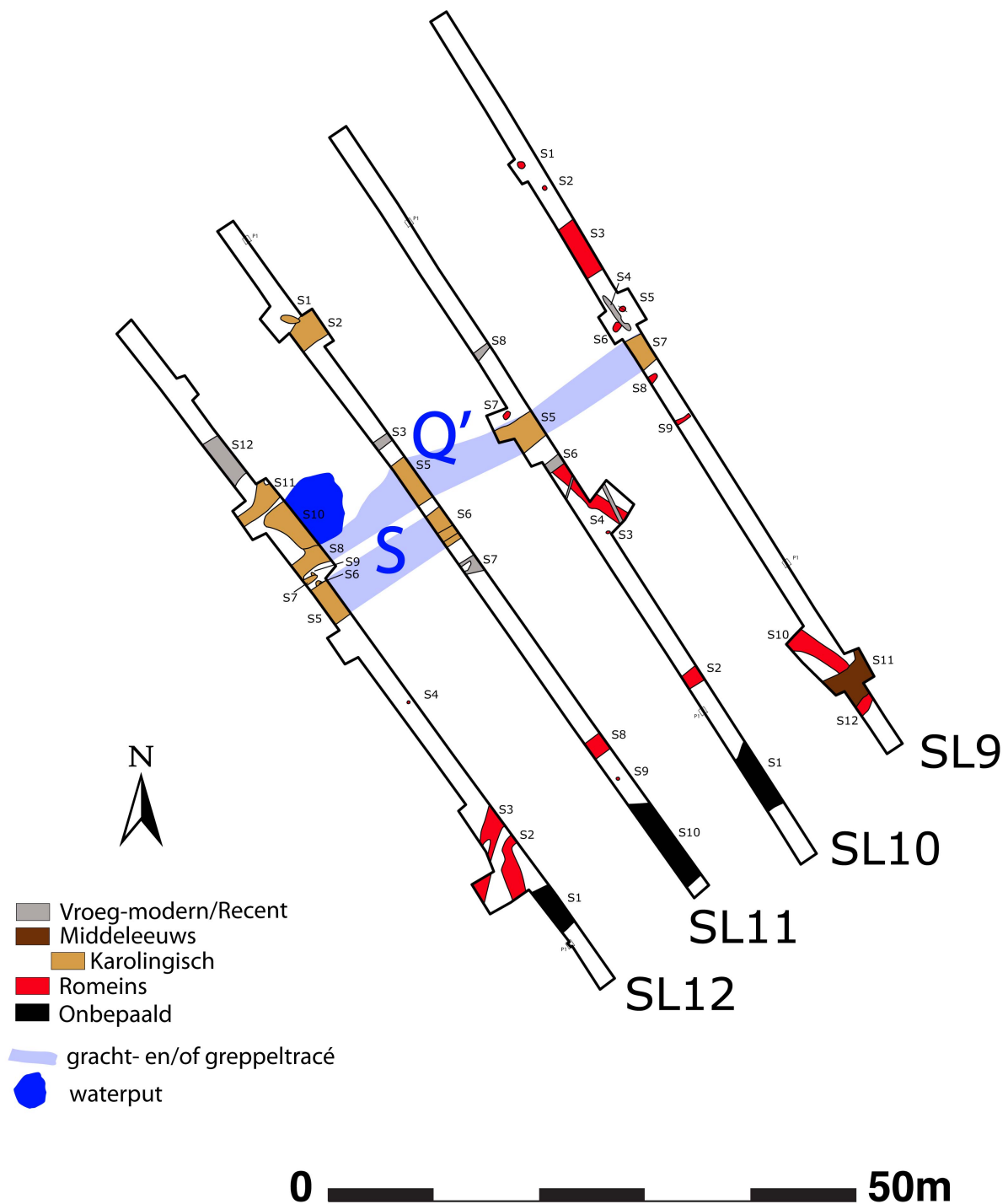

fig.61: cluster met Karolingische sporen in het zuiden van het projectgebied

De tweede cluster bevindt zich in het zuiden en organiseert zich rond tracés Q' en S (fig.61).

Tracé Q' bestaat uit SL9 SP7, SL10 SP5, SL11 SP5 en SL12 SP8 en kan over een afstand van 40m naar het ZW gevolgd worden (fig.63). De breedte van de gracht varieert tussen 2 en 5m. In SL12 sluit hij aan op SP10 die gekenmerkt wordt door een donkergrijze vulling met houtskoolinclusies. De diameter en vulling van dit spoor wijst

in de richting van een waterput. In dit tracé werden vier randen in reducerend gebakken nagedraaid aardewerk gevonden. Eén ervan (fig.62) is afkomstig van een kogelpot uit de Karolingische periode en vertoont schraapsporen aan de buitenzijde van de rand. Het baksel wordt gekenmerkt door een fijne kwartsrijke samenstelling met kleine rode inlcusies (mogelijk chamotte ?). Een gelijkaardige vorm werd gevonden op de Karolingische site van de Hoge Dijken te Roksem (Hollevoet 1991, fig.5.3, p.185). Daarnaast werden ook nog vier wandfragmenten en twee bodems (waaronder één lensvormige bodem) in een gelijkaardige fabric geteld. Binnen de groep van het handgevormd aardewerk werden zes wandscherven herkend. Ook de rand van een kruikamfoor uit de Romeinse periode werd herkend. Hij vertoont sterke gelijkenissen met het type Vanvinckenroye 438 en is wellicht verspit. Daarnaast werd ook nog een fragment in ijerzandsteen, één fragment in arcose (bouwsteen of maalsteen ?), 10 tandfragmenten en één wervel aangetroffen.

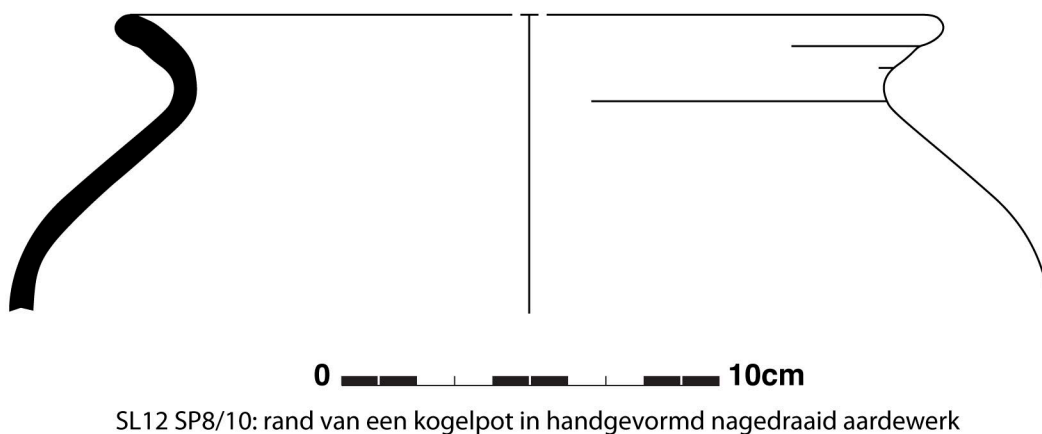
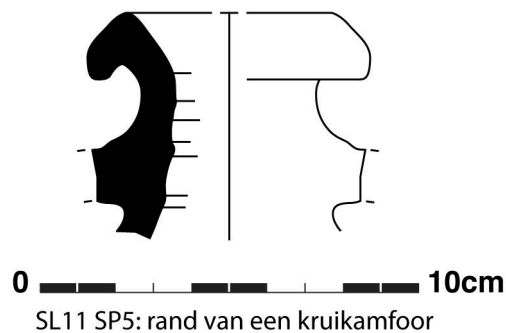

fig.62: aardewerk aangetroffen in tracé Q'

fig.63: zicht op SL12: SP6-11 (o.a. mogelijke waterput en tracé Q')

Parallel met tracé Q' loopt op een tussenafstand van 1,2m tracé S. Deze gracht bestaat uit SL11 SP6 en SL12 SP5 en wordt gevolgd over een afstand van 15m. De breedte van de gracht meet 3,5 en 4m. In SL11 SP6 werd één wandscherf in reducerend gedraaid aardewerk en zeven fragmenten in tefriet maalsteen gevonden.

Binnen deze zone wordt ook een mogelijke waterput onderscheiden: SL12 SP10 (fig.33). Het spoor wordt gekenmerkt door een donkergrijze houtskoolrijke vulling. In de sleuf meet hij 4,6 bij 1,9m en ligt hij gekneld tussen twee grachten (SP8 en SP11). Aan de hand van het vondstmateriaal wordt hij gedateerd in de Karolingische periode (fig.62). Gezien de slechte weersomstandigheden werd beslist om geen kijkvenster aan te leggen om de hypothese van waterput na te gaan. Daarom werd wel een poging ondernomen om te boren. Gezien het feit dat op dat moment de sleuf tot 35 à 40 cm onder water stond werd de boring praktisch bemoeilijkt. Aan de hand van de boring lijkt het spoor slechts 15-20 cm diep bewaard te zijn. Het is echter zeer plausibel dat we slechts aan de rand van de potentiële waterput konden boren.

Ten slotte dient nog een "geïsoleerd" paalspoortje vermeld te worden. Het werd eerder al aangehaald bij het enclos uit de Late IJzertijd. In SL2 werd een paaltje (SP7) met een diameter van 42cm aangesneden. Het wordt gekenmerkt door een donkergrijze vulling met houtskoolinclusies. In het paaltje werd een rand van een pot in handgevormd (nagedraaid) aardewerk gevonden (fig.64). Dit plaatst het spoor vermoedelijk in de Vroege Middeleeuwen.

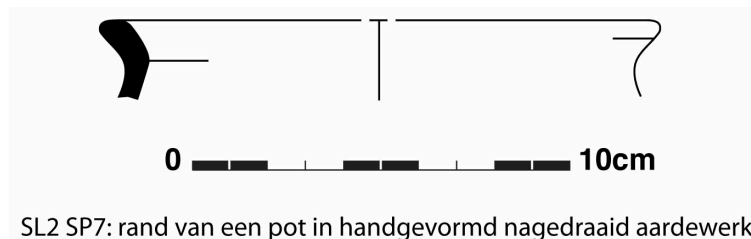

fig.64

Synthese Vroege Middeleeuwen

De aangetroffen sporen uit de Vroege Middeleeuwen wijzen op de aanwezigheid van één of meerdere erfsystemen binnen het projectgebied. Hoewel een huisplattegrond niet werd gevonden zijn er voldoende indicaties (configuratie grachten en greppels, waterput) voor het veronderstellen van een (onderdeel van een) nederzettingsstructuur uit de Karolingische periode. In de onmiddellijke regio zijn tot op heden nog maar weinig data gekend uit deze periode. Enkele gekende sites in West- en Oost-Vlaanderen zijn: Roeselare Mandelstraat, Roksem, Zerkegem, Brugge 'de Refuge', Varsenare D'Hooghe Noene en Erembodegem ZuidIV (https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/vroege_en_volle_middeleeuwen/onderzoek/archeoregio). Zo werden in Sint Andries (Brugge) op de site van de Refuge twee Karolingische bewoningskernen aangetroffen waarvan één met een zeer duidelijk erfstelsel (fig.65) (Hollevoet & Hillewaert 1997/1998, fig.14, p.200). Het is zeer plausibel dat in Oost-Vlaanderen er sprake is van een gelijkaardig erfstelsel.

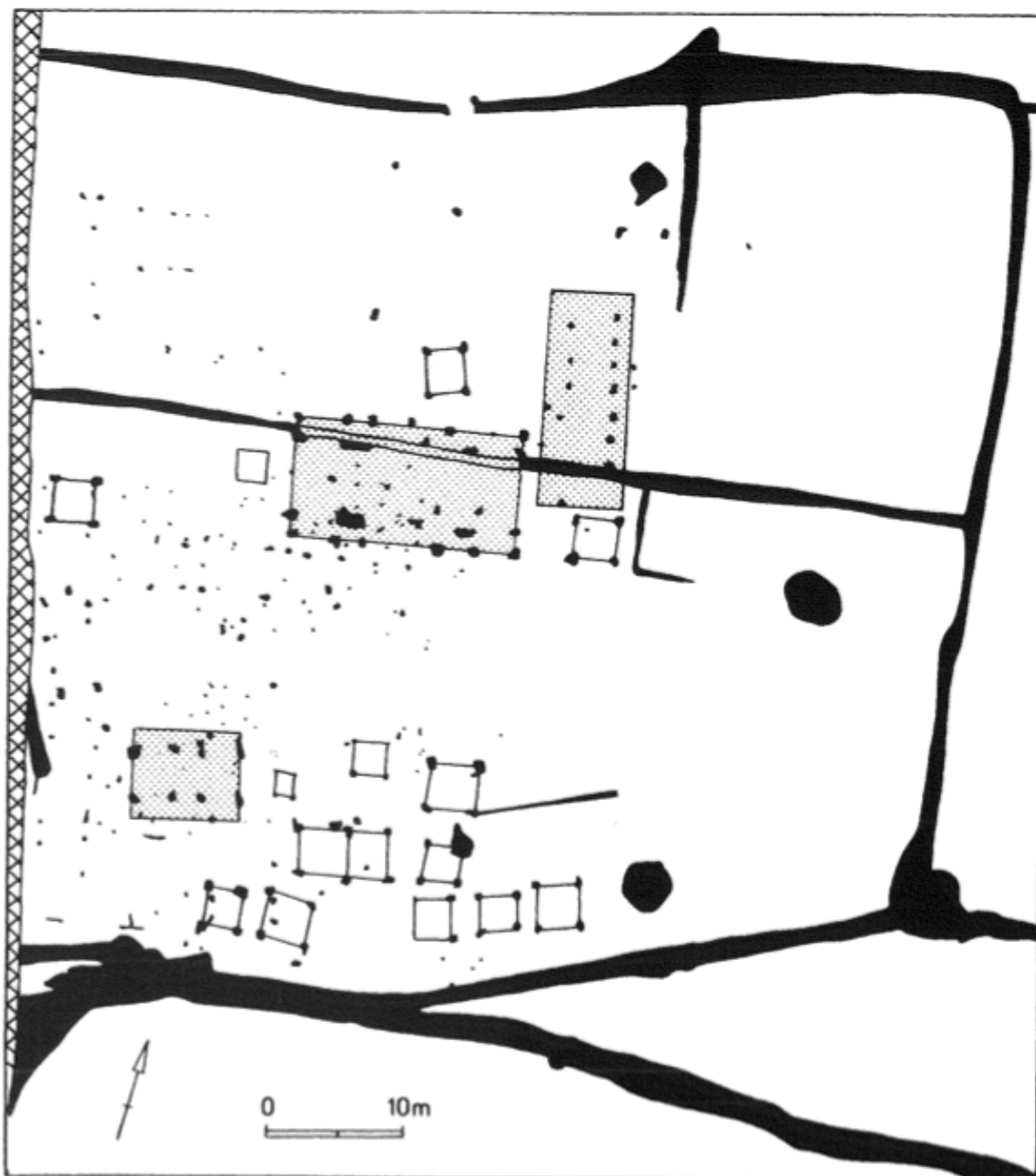

fig.65: vereenvoudigd plan van de Karolingische nederzetting op de site van de Refuge, Sint Andries (Brugge) (Hollevoet & Hillewaert 1997/1998).

Late Middeleeuwen

Het enige spoor dat vermeld kan worden is een NO-ZW georiënteerd grachtfragment in SL9: SP11. Het wordt gekenmerkt door een bruingrijze vulling en oversnijdt duidelijk een oudere (Romeinse) gracht. In de gracht werden drie fragmenten van zacht gebakken witte baksteen, een ijzeren fragment en één oxiderend gebakken wandscherf met strooiglazuur verzameld. De gracht kan mogelijk verder gevolgd worden in SL10 SP1, SL11 SP10 en SL12 SP1. Een precieze datering is niet mogelijk, maar aan de hand van het weinige vondstmateriaal kan dit grachttracé gedateerd worden in de late middeleeuwen.

9.3.4 Vroeg-modern/recent

Uit de vroeg-moderne tot (sub-)recente periode werden ook een aantal sporen aangetroffen. Deze bestaan hoofdzakelijk uit perceelsgrachten en drainagegreppels. Volgende grachten komen overeen met de perceelsgrachten gekend aan de hand van historische kaarten van Ferraris en Popp: enerzijds SL4 SP10-11 en SL3 SP en anderzijds SL26 SP2 en SL24 SP9. Daarnaast is er ook nog de NW-ZO georiënteerde perceelsgracht op perceel 220A in het noordoosten van het projectgebied. Hij kan gevolgd vanaf SL17 tot en met SL25. De gracht wordt gekenmerkt door een donkergrijze tot donkerbruine vulling en is maximaal 11m breed. Hij is reeds aanwezig bij Popp en Ferraris maar wordt later (tijdens of na demping) gebruikt om het de omliggende percelen te draineren aan de hand van een vernieuwde drainagebuis in kokos. Ook de aanwezigheid van enkele bomkraters uit WO1 en WOII werden geattesteerd. Ze tekenen zich af als homogene donkergrijze tot grijsbruine verkleuringen in de bodem met een groot aantal ijzeren schrapnelfragmenten. Voorbeelden hiervan werden aangetroffen in SL25 SP6 en SL4 SP16 en 13 (fig.66). Sporadisch werd ook een recente kuil aangesneden. Een voorbeeld hiervan is SP4 in SL6 (fig.67) en SP10 in SL5. Dergelijke sporen worden gekenmerkt door hun uiterst scherpe aflijning en heterogene spoorvulling met versmeten moederbodem.

fig.66: SL4 SP13

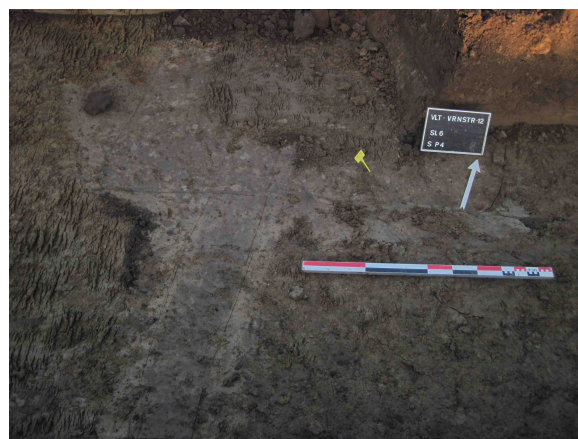

fig.67: SL6 SP4

fig.68: projectie van het projectgebied, sleuven en sporen op orthofoto

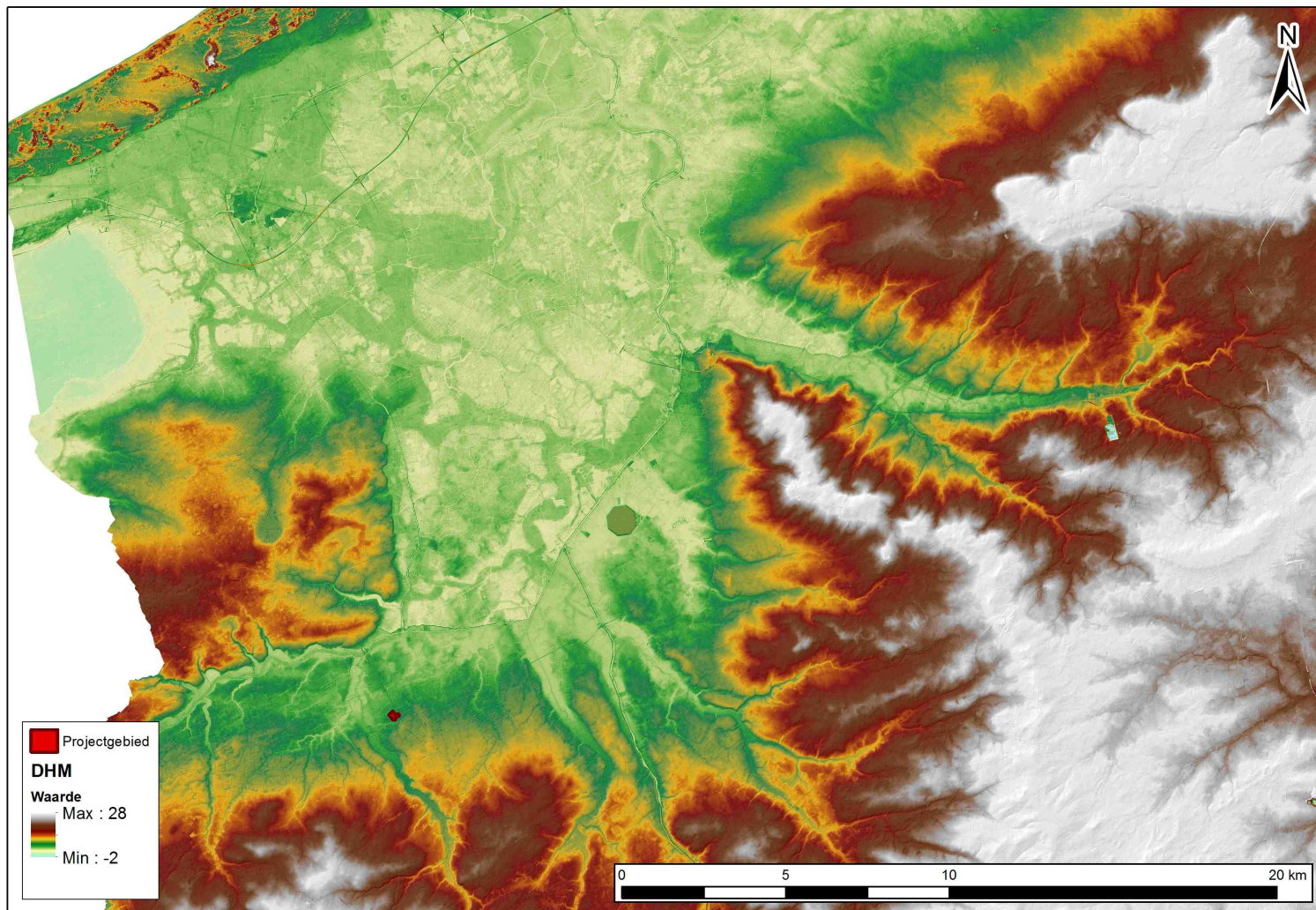

fig.69: situering projectgebied op het digitaal hoogtemodel van Zuid-Westvlaanderen

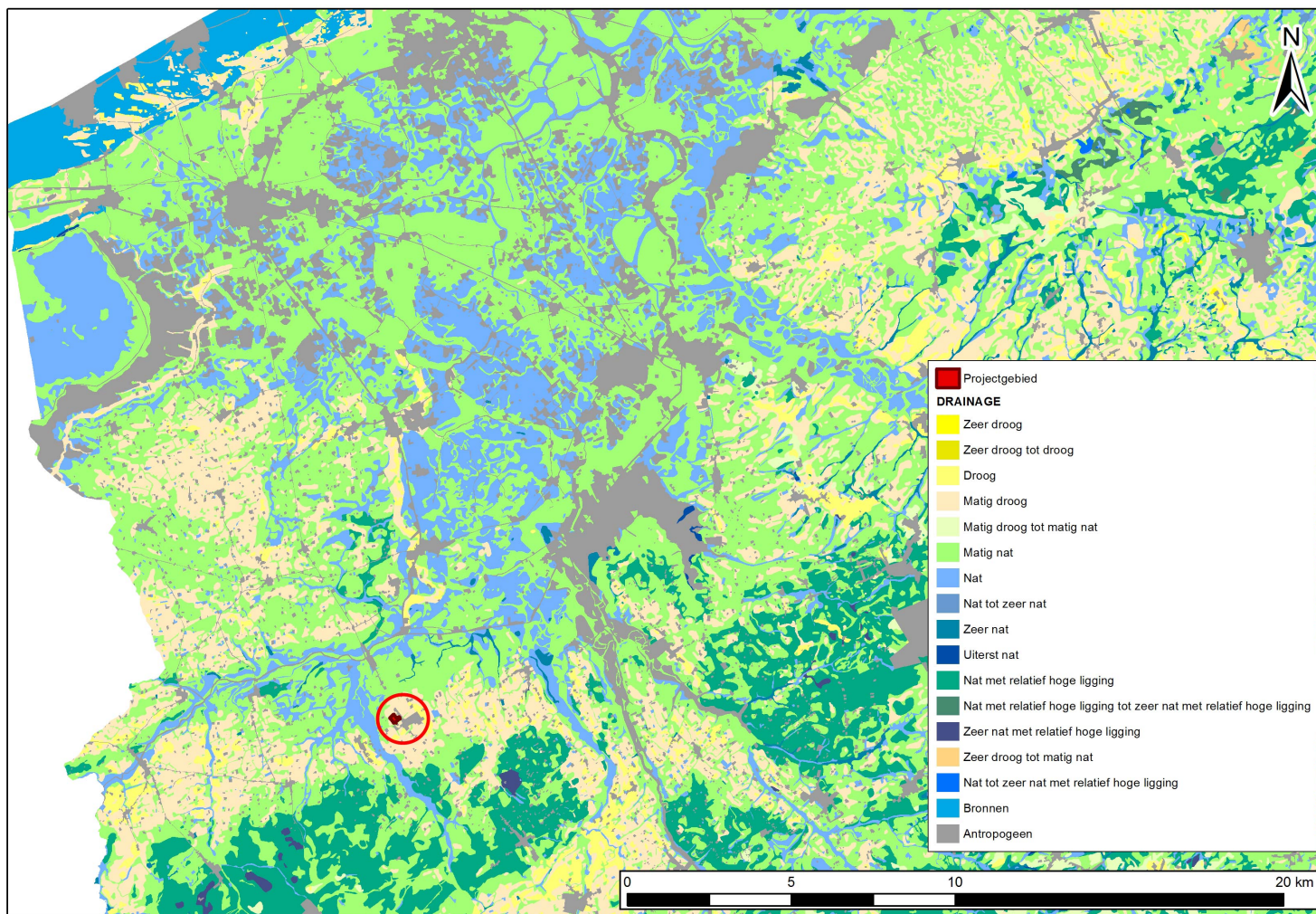

fig.70: situering projectgebied op de drainage bodemkaart van Zuid-Westvlaanderen

10. Conclusie

Van 10 tot en met 13 en van 17 tot en met 19 december 2012 vond te Oost-Vleteren langs de Veurnestraat een preventief archeologisch vooronderzoek d.m.v. proefsleuven plaats op een oppervlakte van ca. 3,8 ha groot (fig. 68).

Binnen het projectgebied werden verspreid over het volledige terrein hoofdzakelijk Romeinse sporen in hoge densiteiten aangetroffen. Daarnaast werden ook nederzettingssporen uit de Vroege Middeleeuwen in minder hoge concentratie aangetroffen. Wegens het ontbreken van diagnostisch materiaal in bepaalde sporen valt echter niet uit te sluiten dat een aantal sporen ook jonger of ouder zijn. Voor de Romeinse periode betreft het een meerfasig ruraal nederzettinglandschap langs een Romeinse weg met mogelijk bijhorende grafstructuren of grafveld. Rond de weg lijken er zich minimum een viertal erfsystemen te hebben ontwikkeld. Opvallend daarbij is dat ze zich hebben georiënteerd op de aanwezigheid van de weg. Binnen en rond deze enclosures werden verder tal van paalsporen en kuilen aangetroffen. In totaal werden 26 clusters van paalsporen en kuilen geregistreerd. In deze clusters kon onder andere in het westen van het terrein de aanzet van twee gebouwplattegronden herkend worden. In de buurt worden ook twee potentiële waterputten onderscheiden. Daarnaast werd ook centraal binnen het terrein en vlak naast de weg een klein enclos aangesneden dat dateert uit de Late IJzertijd (of mogelijk zelfs de Vroeg-Romeinse periode). Gelijkaardige enclos werden al gevonden op de nabijgelegen site van Hoogstade. Tot slot dienen ook de aanwezigheid van twee brandrestengraven vermeld te worden waarvan er één gelegen is binnen een enclos. Meerdere andere kunnen verwacht worden in de nabijheid.

Naast de sporen uit de IJzertijd en de Romeinse sporen werden ook twee zones met sporen uit de Vroege Middeleeuwen aangetroffen. Het weinige aardewerk plaatst ze in de Karolingische periode. De greppels, grachten, paalsporen en waterput wijzen op de aanwezigheid van een erf.

Daarnaast werden ten slotte ook nog ook één (laat-)middeleeuwse en meerdere vroeg-moderne tot recente perceelsgrachten aangesneden. Daarnaast dienen ook enkele bomkraters uit WOI/II en enkele recente kuilen vermeld te worden.

11. Advies

De hoge dichtheid aan Romeinse sporen verspreid over het volledige projectgebied en hun aard en betekenis ervan binnen de ruimere (micro-)regio (meerfasig ruraal Romeins nederzettingslandschap langs een Romeinse weg met mogelijk bijhorende grafstructuren of grafveld), de aanwezigheid van een erf uit de Karolingische periode en een klein enclos uit de Late IJzertijd/Vroeg-Romeinse periode, wettigen een archeologisch vervolgonderzoek. Indien deze sporen niet in situ bewaard kunnen worden, is een vlakdekkend archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Zoals eerder aangehaald is het van belang het toenmalige cultuurlandschap in z'n totaliteit zo goed mogelijk te vatten. Daarom is werken met grote opgravingsvlakken aan te raden. Het is daarbij aangewezen om met verschillende opeenvolgende vlakken van bv. 4 x 1ha of 5 x 0,8ha te werken.

Het is verder van uiterst belang dat het vlakdekkend vervolgonderzoek onder droge omstandigheden plaats vindt. Het type bodem zal niet toelaten efficiënt en verantwoord wetenschappelijk onderzoek uit te voeren in natte omstandigheden. Ook naar het optimaal dempen en verdichten van de vlakken toe is dit cruciaal. Daarvoor verwijzen we naar de problematische toestand op het terrein bij regenweer voor en tijdens het uitvoeren van het vooronderzoek. Ook het werken met dumpers voor het afvoeren van de afgegraven grond zal in natte omstandigheden moeilijk zijn en mogelijk zelfs het aanwezige archeologische niveau vernielen. In functie van een vlot en efficiënt verloop van de opgravingen is het daarom raadzaam het vervolgonderzoek tijdens een droog seizoen in te plannen en in de afvoer van regenwater te voorzien in geval van regenweer (bv. gravitair afvoeren van water).

Bij het afgraven dient ook de moeilijk leesbare B-horizont in het achterhoofd gehouden te worden. Hoewel bij vlakdekkend onderzoek deze problematiek minder dan bij het proefsleuvenonderzoek aan de orde is, vraagt dit type bodem voldoende ervaring en/of kritische ingesteldheid om het juiste niveau aan te houden.

Verder is het ook aangewezen om een post in vermoedelijke hoeveelheden te voorzien voor bemalingskaders per waterput. Twee potentiële waterputten werd reeds herkend in de sleuven. Gezien de aard en omvang van de site is het waarschijnlijk dat er nog meer aanwezig zullen zijn.

Naast een gedegen vlakdekkende opgraving dienen ook verhoudingsgewijs tijd en middelen voorzien te worden voor een wetenschappelijke basisrapportage. Eens het terreinwerk afgerond zal het van belang zijn om door combinatie van het sporenplan en een goeie basis vondstdeterminatie tot een noodzakelijke ruimtelijke analyse te kunnen overgaan en zodoende beter inzichten te krijgen in de fasering en evolutie van de nederzetting. Dit zou tot nieuwe inzichten inzake de IJzertijd-, Romeinse en Vroeg-Middeleeuwse bewoning in het gebied moeten leiden.

Een gedegen basisverwerking van het aangetroffen aardewerk in de vorm van een kwantificatie en basiscatalogus (individuele beschrijving, bakselanalyse, figuren) door een aardewerkspecialist wordt daarom aanbevolen. De studie is gezien de potentiële fasering o.a. van belang voor het opstellen van de interne relatieve

chronologie van de site. Deze kan dan indien mogelijk gekoppeld/gecalibreerd worden aan/met de resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek. Verder dient de aanzet gegeven te worden voor verder potentieel (vergelijkend) onderzoek. Zo zijn de verhoudingen binnen het vormenrepertorium en de verscheidenheid aan technische groepen een belangrijke informatiebron voor o.a. tal van socio-economische aspecten binnen de lokale rurale IJzertijd-, Romeinse en Vroeg-Middeleeuwse samenleving.

De aard van de occupatie is ook van die aard dat een kostenpost voor natuurwetenschappelijk onderzoek voorzien zou moeten worden. Reeds op het terrein moet hiermee rekening gehouden worden (bijvoorbeeld op vlak van staalname).

Het natuurwetenschappelijk onderzoek zal o.a. toestaan verder inzicht te verwerven in de rurale socio-economische situatie. Een aantal onderzoeksvragen kunnen hierbij gesteld worden:

- Wat verbouwde men op zo'n Romeins en/of Karolingisch erf ?
- Gebeurde dit in combinatie met veeteelt ?
- Strookt dit met het beeld dat we kennen uit reeds gekende sites uit de ruimere regio ?
- Hoe zag de natuurlijke vegetatie eruit ? Hoe is deze geëvolueerd ?
- Wat was de invloed van de mens op deze vegetatie ?
- Kan de consumptie van bepaalde gewassen en/of dieren wijzen op bepaalde socio-economische aspecten uit de samenleving ?
- Wijst de aanwezigheid van bepaalde gewassen, diersoorten, natuurstenen, ... op bepaalde handelscontacten ?
- Etc ...

Volgende analyses zijn hiervoor aangewezen:

- Palynologisch onderzoek: onderzoek van pollen en sporen. Gebruik van pollenbakken en bulkstalen waarbij gezien de rurale context hoofdzakelijk ingezet moet worden op poelen, waterputten en diepe grachten (natte en zuurstofarme milieus) (Deforce s.d., *Natuurwetenschappelijk onderzoek. Pollen en sporen*, internet, 9.2.2).
- Archeobotanisch onderzoek: onderzoek van zaden en vruchten. Ook hier is het nemen van voldoende bulkstalen nodig. Afhankelijk van de bewaringsvorm (subfossiel droog of vochtig, fossiel verkoold of gemineraliseerd) maken ze kans om gerecupereerd te worden (Bastiaens & Cooremans s.d., *Natuurwetenschappelijk onderzoek. Zaden en vruchten*, internet, 9.2.3).
- Bulkstalen uit mogelijke paalkuilen van gebouwen, poelen en grachten voor C14- datering gekoppeld aan anthracologisch onderzoek. De houtskool bleek bij het vooronderzoek goed bewaard te zijn.
- Petrografisch onderzoek: herkomst- en functiebepaling van bewerkte of onbewerkte natuursteenfragmenten (bv. aangetroffen tijdens het vooronderzoek: ijierzandsteen, maalsteenfragmenten)

- Archeozoölogie: uit het vooronderzoek bleek dat er redelijk wat bot bewaard is. O.a. ribfragmenten, tanden, etc.. werden gerecupereerd. Hoewel het bot niet altijd optimaal bewaard is moet het potentieel aan informatie die ze desondanks bevatten maximaal benut kunnen worden.

Tot slot dient ook aandacht geschonken te worden aan de ligging van de site binnen de ruimere (micro-) regio. Zeker de sites van Oost-Vleteren Nieuwe begraafplaats, Hoogstade Eikhoek en Woesten Warandestraat verdienen daarbij speciale aandacht. Er zou tenminste aan de hand van de onderzoeksresultaten en de vergelijkende analyses een aanzet gegeven moeten worden voor verder potentieel onderzoek. Zo kunnen bijvoorbeeld de kleine enclos van Hoogstade aangehaald worden. Een gelijkaardige enclos werd in het projectgebied aangesneden. De voorbeelden in Hoogstade werden voorlopig als grafmonumenten geïnterpreteerd. Men zou aan de hand van nieuwe onderzoeksresultaten en gerichtere vraagstellingen nieuwe inzichten kunnen verwerven. Ook de link en mogelijke relatie met Romeinse vindplaatsen in Noord-Frankrijk (bijvoorbeeld Cassel, de nabijgelegen hoofdplaats van de Civitas Menapiorum) dienen in vraag gesteld te worden. In het verlengde daarvan kan de vraag gesteld worden of het wegtracé van lokale aard is of ook van supra-lokaal belang ? In beide gevallen kan mogelijk een verband gelegd worden met de weg van Boulogne over Cassel richting Wervik en beter nog de weg Brugge-Aartrijke-Cassel. Verder is de ligging van de site op de overgang van de kustvlakte en ijzervlakte richting het binnenland (aanzet naar heuvelland) uiterst interessant voor vergelijkend onderzoek (fig. 69-70).

12. Bibliografie

Blancquaert G. (red.) 2007a, La plate-forme multimodale Delta 3 de Dourges, Premiers résultats préventives, *Gauhéria hors série décembre 2007*.

Blancquaert G. (red.) 2007b, La plate-forme multimodale Delta 3 de Dourges, Le site LA1 du "Marais de Dourges", Rapport final de l'opération de fouille préventive N° 02/049, Tome 1/3.

Braeckman K., De Mulder G. & Rogge M., 1995, Opgravingen in de vicus te Velzeke en op een Romeins wegtracé te Strijpen. Een voorlopig verslag 1993-1995, *Archeologische kroniek van Z-O-Vlaanderen, Bijdragen IV Handelingen VII*, pp. 273-288.

Cuyt G. 2007, Schaven aan het verlden. Op verkenning in onze archeologie, Antwerpen-Rotterdam.

De Clercq W., Deschieter J. & De Mulder G. 2000, Noodonderzoek op de Aquafin-collector Eke. Romeinse bewoningssporen langs de N60. *Monumentenzorg en cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999*, pp. 149-15.

De Clercq W. 2009, Lokale gemeenschappen in het Imperium Romanum. Transformaties in rurale bewoningsstructuur en materiële cultuur in de landschappen van het noordelijk deel van de civitas Menapiorum (provincie Gallia Belgica, ca. 100 v.Chr.-400 n.Chr.), Onuitgegeven doctoraatsonderzoek, Gent.

De Laet S.J. & Thoen H. 1969, Etudes sur la céramique de la nécropole gallo-romaine de Blicquy (Hainaut), III. La céramique à "pâte gris clair", *Helinium 8*, pp. 1-21.

De Logi A., Messiaen L., Sturtewagen K. & Bruyninckx T. 2007, Archeologische opgraving Kortrijk/Harelbeke Evolis (provincie West-Vlaanderen), 16 april-16 november 2007, Rapport Monument Vandekerckhove nv., Ingelmunster.

Demey D. 2011, Archeologisch vooronderzoek Nieuwe Begraafplaats (Vleteren), Ruben Willaert bvba.

Deru X. 1996, La céramique belge dans le nord de la Gaule, *Publications d'histoire de l'art et d'archéologie de l'Université catholique de Louvain, Louvain-la-Neuve*.

Deschieter J. 2005, Het archeologisch onderzoek van de vicus te Velzeke in 2003-2004. Sporen van een baanpost in de zuidoostelijke sector, *Archeologische kroniek van Z-O-Vlaanderen, Bijdragen IX, Handelingen XII*, pp. 169-218.

Dhaeze W. & Verbrugge A. 2007, Archeologisch onderzoek langs de Kortewaagstraat te Menen (2006-2007) (plangebied Menen-Oost-Uitbreiding), Intern rapport VIOE.

Goudie Falckenbach E. (red.) 2010, Archeologisch proefsleuvenonderzoek, bedrijventerrein "Hoogstade LO" te Alveringem, Soresma nv.

- Hollevoet Y.** 1991, Een Vroeg-Middeleeuwse nederzetting aan de Hoge Dijken te Roksem (gemeente Oudenburg), *Archeologie in Vlaanderen 1*, pp. 181-196.
- Hollevoet Y. & Hillewaert B.** 1997/1998, Nederzettingssporen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen te Sint Andries, Brugge, *Archeologie in Vlaanderen VI*, pp. 191-207.
- Laloo P., De Clercq W., Perdaen Y. & Crombé P.** 2009, Het kluzendokproject. Basisrapportage van het preventief archeologisch onderzoek op de wijk Zandeken (Kluizen, gemeente Evergem, provincie Oost-Vlaanderen). December 2005-december 2009, *UGent Archeologische Rapporten, 20*, Gent.
- Reniere S.** 2007, Studie van materiële cultuur van een Provinciaal Romeinse site in Woesten (Warandestraat) (West-Vlaanderen), onuitgegeven bachelorproef Universiteit Gent, Gent.
- Roumegoux Y. & Termote J. (red.)** 1993, Kemmel - Cassel : De vroegste bewoningsgeschiedenis van de Vlaamse Heuvels , *Westvlaamse Archaeologica, 9, 2*, Brugge.
- Vanoverbeke R. & Clerbaut T.** 2012, Twee (rituele?) late ijzertijd-monumenten te Alveringem-Hoogstade (prov. West-Vlaanderen, België), *Lunula 20*, pp. 189-193.
- Vanoverbeke R.** 2012, Archeologische opgraving aan de Eikhoek te Hoogstade, gemeente Alveringem, concept 2, december 2012, BAAC Vlaanderen Rapport 30.
- Verbrugge A. & Lambrecht G.** 2010, *Wervik – de Pionier: een eerste stand van zaken, Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009*, Kortrijk, pp. 39-44.
- Vermeulen F.** 1992, *Tussen Leie en Schelde. Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek*, Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone reeks 1.
- Vermeulen F. & Braeckman K.** 1995, Een Romeinse weg in Kruishoutem, *Archeologische kroniek van Z-O-Vlaanderen, Bijdragen IV Handelingen VII*, pp. 259-272.
- Vermeulen F., Hageman B. & Wiedemann T.** 1998, Antieke lijnen in het landschap, *VOBOV-Info 48*, pp. 20-35.
- Vermeulen F. & Hageman B.** 2001, Protohistoric and Roman roads, routes and tracks in Sandy Flanders: identification in the field, In: Vermeulen F. & Antrop M. (eds.), *Ancient Lines in the Landscape. A Geo-Archaeological Study of Protohistoric and Roman Roads and Field Systems in Northwestern Gaul*, pp. 97-113.
- Quérel P.** 2007, Apports de l'Archéologie préventive à la connaissance du terroir antique du Mélantois (France), *Romeinendag. Namen 21-04-2007*, pp. 53-58.

Internetbronnen

Bastiaens J. & Cooremans B. s.d., Natuurwetenschappelijk onderzoek. Zaden en vruchten, internet, 9.2.3. Gelezen Januari, 2013 op:
<http://www.onderzoeksbalans.be/book/export/html/2415>.

Deforce K. s.d., Natuurwetenschappelijk onderzoek. Pollen en sporen, internet, 9.2.2. Gelezen Januari, 2013 op: <http://www.onderzoeksbalans.be/book/export/html/2415>.

<http://cai.erfgoed.net>

<http://giswest.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/21297>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/26654>

https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie/vroege_en_volle_middeleeuwen/onderzoek/archeoregio

<http://wvi.be>

Quérel P. 2003, Le parc scientifique de la Haute Borne à Villeneuve-d'Ascq. *Archéopages* [En ligne]. Mars 2003, n°09. Mis en ligne le 06/08/2010 [Consultation du 15/01/2013], pp. 6-11, http://www.inrap.fr/userdata/c_bloc_file/7/7666/7666_fichier_recherches09-01-querel.pdf

13. Bijlages

Bijlage 1: Sleuvenlijst

Bijlage 2: Sporenlijst

Bijlage 3: Profiellijst

Bijlage 4: Vondstenlijst

Bijlage 5: Dvd

Bijlage 1: Sleuvenlijst

Sleufnummer	Lengte (m)/opp	Profielen	Sporen
SL001	161,6	P 1 - 2	Sp 1 - 16
SL002	158,4	P 1 - 2	Sp 1 - 18
SL003	29,4	P 1	Sp 1 - 2
SL004	175,6	P 1 - 2	Sp 1 - 16
SL005	171,7	P 1	Sp 1 - 21
SL006	172,7	P 1	Sp 1 - 21
SL007	81	P 1	Sp 1 - 12
SL008	14	*	*
SL009	82,3	P 1	Sp 1 - 12
SL010	82,1	P 1 - 2	Sp 1 - 8
SL011	78,6	P 1	Sp 1 - 10
SL012	77,4	P 1	Sp 1 - 12
SL013	45,3	P 1	Sp 1 - 6
SL014	29,2	*	Sp 1 - 3
SL015	20	*	*
SL016	46,6	P 1	Sp 1 - 6
SL017	101	P 1 - 2	Sp 1 - 9
SL018	92,2	*	Sp 1 - 12
SL019	85,7	*	Sp 1 - 10
SL020	82,1	*	Sp 1 - 7
SL021	79,7	*	Sp 1 - 6
SL022	80,6	*	Sp 1 - 11
SL023	81,6	P 1	Sp 1 - 12
SL024	82,3	*	Sp 1 - 8
SL025	57,8	*	Sp 1 - 9
SL026	28,3	*	Sp 1 - 2
SL027	47	*	Sp 1 - 8
SL028	43	*	Sp 1 - 8
SL029	8,7	*	Sp 1
	2295,9		
opengelegde oppervlakte (incl uitbreidingen)	4962 m ²		

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
1	1	gracht	HET versmeten DGR, BK, asfaltpuin	550	120				subrecent
	2	gracht	HET LGR	142	195			x	romeins
	3	paal	HET LGR gevlekt	53	64			x	romeins
	4	kuil	HET LGR, HK	140	100			x	romeins
	5	paal	HET DGR	42	38				romeins ?
	6	gracht (weg ?)	HET DGR	569	180			x	2e eeuw n.Chr
	7	greppel/gracht	HET LGR	50	180				romeins ?
	8	greppel	HET LGR	180	40				romeins ?
	9	paal	HET LGR, HK, gevlekt	66	48				romeins ?
	10	paal	HET LGR, HK gevlekt	46	37				romeins ?
	11	gracht	HET LBRGR uitgeloozd	180	90				romeins ?
	12	gracht	HOM LGR	180	400				romeins ?
	13	kuil	HET LGR WIT	168	98				romeins ?
	14	greppelaanzet	HET LGR	25	82				romeins ?
	15	paalspoor/kuil	HET DGR, veel HK	84	84				romeins ?
	16	greppelaanzet	HET LGR	75	50				romeins ?
2	1	greppel	HET LBR	180	42				romeins ?
	2	gracht	HET LBRGR, HK	180	375				romeins ?
	3	gracht	HET LBRGR	180	100				romeins ?
	4	gracht	HET LBRGR	180	125				romeins ?
	5	gracht	HET LBRGR, versmeten MB	180	250				subrecent
	6	greppel	HET DGR, HK	180	55			x	L-IJT/Vroeg romeins
	7	paal	HET DGR HK	37	35			x	Me (vroeg Me ?)
	8	paal	HET DBRGR	90	64				romeins ?
	9	kuil	HET DBR	120	75				romeins ?
	10	kuil	HET LGR HK	130	60			x	ijzertijd/romeins
	11	paal	HET LGR HK-kern	70	64				romeins ?
	12	gracht	HET DGR, HK	220	180			x	romeins
	13	gracht	HET DBRGR, HK	215	180				romeins ?
	14	gracht (weg ?)	HET DGR, HK	180	749			x	romeins /vroeg-Me
	15	gracht	HET LBR, BK	180	80				vroeg-modern
	16	kuil	HET GR, HK	200	58			x	romeins
	17	kuil	HET LBRGR	120	65				romeins ?
	18	kuil/aanzet greppel	HET DBRGR	232	98				romeins ?
	20	paal	HET GRLGR	42	40				romeins ?

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
3	1	gracht/kuil ?	HET DBRGR, BK, puin	1890	180				subrecent
	2	perceelsgracht	HET DBRGR	180	732				vroeg-modern
4	1	perceelsgracht	HOM DBR	700	180				vroeg-modern
	2	gracht	HET LGR	180	104			x	romeins
	3	BRGRF	HET GR HK	115	55			x	romeins
	4	paal	HET LGR	25	25				romeins ?
	5	paal	HET GR	54	43				romeins
	6	paal	HET LGR	33	28				romeins ?
	7	paal	HET LGR	39	36				romeins ?
	8	kuil	HET LGR	154	48				romeins
	9	paal	HET LGR	22	24				romeins ?
	10	perceelsgracht	HET LGR					x	vroeg-modern
	11	perceelsgracht	HET BRGR-LGR	4700	180			x	vroeg-modern
	12	paal	HET LGR	34	28				romeins ?
	13	bomkrater	HET DBRGR, ijzerbrokstukken, shrapnels	185	50			x	WO-II
	14	gracht	HET LGR wit	180	120	40	x	x	romeins ?
	15	gracht	HET LGR wit	180	250				romeins ?
	16	kuil	HET GR, versmeten	180	175				WO ?
5	1	gracht	HOM LGR	3416	195			x	romeins (vroeg-Me ?)
	2	paal	HET LGR	25	24				romeins ?
	3	paal	HET LGR	54	38				romeins ?
	4	gracht	HET GRLGR	500	430			x	romeins
	5	gracht	HET DGR, HK	230	180			x	romeins
	6	gracht	HET DGR, HK	330	180			x	romeins
	7	kuil	HET DBR GR	134	138				romeins ?
	8	paal	HET HK	56	58				romeins ?
	9	greppelaanzet	HET DBRGR	353	69				romeins ?
	10	kuil	HET LBRGR gevlekt	123	131				recent ?
	11	kuil	HET DGR HK	84	76				romeins ?
	12	paal	HET LGR	34	23				romeins ?
	13	kuil	HET DGR HK	124	112				romeins ?
	14	greppel	HET BR	180	40			x	romeins
		15	greppelaanzet/kuil ?	HET DGR HK	158	68			x

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
5	16	kuil/greppelfrgm ?	HET DGR	140	66			x	romeins
	17	greppelaanzet/kuil ?	HET LGR	139	44			x	romeins
	18	gracht/kuil ?	HET BRGR	141	180			x	romeins
	19	greppel	HET BRGR	145	35				romeins ?
	20	gracht	HET DBRGR	640	180			x	romeins
	21	gracht	HET GR, boifragmenten	393	180			x	romeins
6	22	gracht (weg?)	HET GRLGR	334	806			x (LV 1)	romeins
	1	gracht	HET GR, HK	260	180				romeins ?
	2	gracht	HET GR, HK	745	180			x	romeins
	3	paal/kuil	HET LGR, veel HK	72	70	16	x	x	romeins
	4	kuil+greppel	HET BRGR versmeten MB	200	165				recent ?
	5	BRGRF	HET GRZW HK	90	60			x	romeins
	6	gracht	HET GR, HK	230	180			x	romeins
	7	greppel	HET GRBR, vulling: rode NS brokken	5525	24/30	18	x	x	recent
	8	kuil	HET LGR	170	50				romeins ?
	9	greppel (drainage ?)	HET LBR	180	28			x	recent
	10	gracht	HET GR, HK	664	180			x	romeins
	11	WV ?	HET GR DGR HK	193	85				natuurlijk ?
	12	gracht	HET GR, HK	1725	144			x	romeins
	13	kuil ?	HET LGR GR, HK	130	85-90				romeins ?
14	greppel ? kuil ?	HET GR-DGR, HK	441	131				romeins ?	
15	greppel ? kuil ?	HET DGR	330	129				romeins ?	
16	gracht	HET LGR HK	2236	114			x	romeins	
17	greppel	HET GR	36	180				romeins ?	
18	paal	HET GR	15	20				romeins ?	
19	paal	HET GR HK	30	34				romeins ?	
20	gracht	HET GR, HK	175	180				romeins ?	
21	gracht	HET GR HK	185	101				romeins ?	
7	1	gracht	HET GR HK	103	180				romeins ?
	2	gracht	HET GR HK	65	180				romeins ?
	3	gracht	HET GR HK	91	180				romeins ?
	4	paal	HET GR HK	60	54				romeins ?
	5	paal	HET GR HK	40	35				romeins ?
	6	paal	HET GR HK	45	45				romeins ?

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
7	7	greppelaanzet	HET GR HK	150	70				romeins ?
	8	wv	HET DGR, GR BR, HK	120	65				natuurlijk
	9	gracht	HET LGR	135	180				romeins ?
	10	gracht	HET LGR	169	180			x	metaaltijden/romeins
	11	gracht	HET LGR	123	78				romeins ?
	12	gracht	HET LGR	1307	79			x	metaaltijden/romeins
8									
9	1	paal	HET GR HK	80	70				romeins ?
	2	paal	HET GR HK	40	42				romeins ?
	3	gracht	HET DGRBR, BK, prikkeldraad	490	180				recent
	4	greppel/kuil	HET DGR BR, botfragmenten	370	55				Me-recent
	5	paal	HET LGRGR	60	55	34	x		romeins ?
	6	paal	HET LGRGR	66	100				romeins ?
	7	gracht	HET GR	265	180				Karolingisch ?
	8	greppel/kuil	HET GR	60	90				romeins ?
	9	greppelaanzet	HET GR	175	40				romeins ?
	10	gracht	HET GR LGR	582	125			x	romeins
	11	gracht	HET BRGR	273	397			x	Me ?
	12 (=10?)	gracht	HET GRLBR	119	180				romeins ?
10	1	gracht	HET LGR BR	578	180			x	romeins
	2	gracht	HET LGR BR	163	180				romeins ?
	3	paal	HET LGR GR	42	27				romeins ?
	4	gracht	HET LGRGR	780	133				romeins ?
	5	gracht	HET GR	291	398			x	Karolingisch ?
	6	gracht	HET BRGR	75	180				recent
	7	kuil	HET LGR LBR	91	67				romeins ?
	8	gracht	HET BR, BK	844	180				recent
11	1	kuil	HET LGRBR	200	75			x	Karolingisch ?
	2	gracht	HET LGR LBR	257	302			x	Karolingisch ?
	3	gracht	HET BRGR	105	180				recent
	4	gracht	HET LGRBR	180	95				romeins ?
	5	gracht	HET LGRBR	180	451			x	Karolingisch ?
	6	gracht	HET LGRBR	180	392			x	Karolingisch ?
	7	greppel/gracht	HET BRLBR	130	180				recent

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
11	8	gracht	HET LGRBR	180	150				romeins ?
	9	paal/kuil	HET LGRBR	40	30				romeins ?
	10	gracht	HET GRBR	966	180			x	romeins
12	1	gracht	HET GRBR	345	180				recent ?
	2	gracht	HET LGRBR	538	172				romeins ?
	3	gracht	HET LGRBR	742	228				romeins ?
	4	paal	HET LGRBR	30	30				romeins ?
	5	gracht	HET LGR	180	379				Karolingisch ?
	6	paal	HET LGR	35	60				Karolingisch ?
	7	greppel/kuil	HET LGR HK	123	65				Karolingisch ?
	8	gracht	HET LGR HK	206	304			x	Karolingisch ?
	9	paal	HET LGR HK	37	48				Karolingisch ?
	10	gracht/kuil/WP ?	HET DGR GR , veel HK, bot, AW	462	193			x	Karolingisch ?
	11	gracht	HET GR , HK	264	412			x	Karolingisch ?
	12	gracht	HET GRBR	450	180				recent
13	1	gracht ? WP?	HET GRBR	599	180			x	romeins
	2	paal	HET LGR	29	23				Karolingisch ?
	4	paal	HET LGR	29	26				Karolingisch ?
	3	greppel	HET LGR	543	45	12	x		Karolingisch ?
	5	paal	HET LGR	62	85				Karolingisch ?
	6	paal	HET LGR	73	87				Karolingisch ?
14	1	kuil	HET LGR	160	60				Karolingisch ?
	2	greppel	HET LGR	180	35				Karolingisch ?
	3	greppelaanzet	HET LGR	125	40				Karolingisch ?
15									
16	1	greppel	HET LGR	1556	60			x	Karolingisch ?
	2	kuil/aanzet greppel	HET LGR	72	53				Karolingisch ?
	3	greppel	HET LGR	81	2279			x	Karolingisch ?
	4	paal	HET LGR	26	50				Karolingisch ?
	5	paal	HET LGR	67	33				Karolingisch ?
	6	gracht ?WP?	HET LGRBR	294	237				romeins ?
17	1	gracht	HET LGR	180	65				romeins ?
	2	gracht	HET LGR	180	55				romeins ?
	3	gracht	HET beige, LBR, GR kern	180	350			x	recent ?

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering	
17	4	gracht ?	HET GR, HK	291	186			x	romeins	
	5	gracht	HET GR	368	50				romeins ?	
	6	paal	HET LGRGR	46	72				romeins ?	
	7	paal	HET GR LGR	45	60				romeins ?	
	8	gracht	HET GR, HK	180	400				romeins ?	
	9	gracht	HET LGR GR	180	80				romeins ?	
	18	1	paal	HET LGR, HK	27	32				romeins ?
		2	gracht	HET LGR LBR	145	180				romeins ?
		3	paal	HET LGR, HK	60	65				romeins ?
4		greppel	HET LGR, HK	35	180				romeins ?	
5		gracht (weg ?)	HET GR, HK	180	1049			x	romeins	
6		greppel	HET LGR	180	26				romeins ?	
7		greppelaanzet	HET GR, HK	116	65			x	romeins	
8		paal	HET GR, HK	52	50				romeins ?	
9		paal	HET GR, HK	50	116				romeins ?	
10		gracht	HET beige LBR, gele BK, recent AW	180	230			x	recent	
11		gracht	HET GR, HK	180	125				romeins ?	
12		gracht	HET GR, HK	180	260				romeins ?	
19	1	gracht	HET GR, HK	180	75				romeins ?	
	2	gracht	HET GR, HK	275	180				romeins ?	
	3	paal	HET GR, HK	105	45				romeins ?	
	4	kuil/paal	HET GR, DGR, HK (met kern)	160	70				romeins ?	
	5	gracht	HET LGR	180	70				romeins ?	
	6	paal	HET LGR	45	35				romeins ?	
	7	gracht	HET beige BR GR	180	425				recent	
	8	gracht (weg ?)	HET LGR lbeige	180	453				romeins ?	
	9	greppel	HET LGRGR	180	40				romeins ?	
	10	gracht	HET LGRGR	180	132				romeins ?	
20	1	gracht	HET GR	180	380				romeins ?	
	2	gracht	HET GR, HK	180	500			x	romeins	
	3	gracht	HET beigeGRBR	180	550				recent	
	4	paal	HOM GR, HK	15	20				romeins ?	
	5	paal	HOM GR, HK	20	20				romeins ?	
	6	paal	HOM GR, HK	20	30				romeins ?	

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
	7	paal	HET GR, DGR, HK	33	80			x	romeins
21	1	paal	HET GR, HK	15	20				romeins ?
	2	greppel	HET GR LGR	180	40				romeins ?
	3	greppel ?	HET BR LBR, versmeten	180	125				recent ?
	4	gracht	HET DBRGR, BK, drainage	180	660				recent
	5	gracht (weg?)	HET GR, HK	180	600			x	romeins
	6	gracht	HET GR, HK	180	135				romeins ?
22	1	gracht	HET GR LGR	180	174			x	romeins
	2	gracht	HET GR LGR	180	531				romeins ?
	3	gracht	HET DBRGR, BK	180	720				recent
	4	greppelaanzet	HET GR DGR, HK	250	90				romeins ?
	5	paal	HET GRLGR	50	25				romeins ?
	6	paal	HET GRLGR	90	90				romeins ?
	7	paal	HET GRLGR	30	26				romeins ?
	8	greppel	HOM GR, DGR, HK	254	38				romeins ?
	9	paal	HET GRLGR	75	70				romeins ?
	10	greppel	HOM GR, HK	389	98				romeins ?
	11	natuurlijk ? WV ?	HET LBRLGR	150	75				natuurlijk ?
23	1	gracht	HET ZWART GR, zeer HK rijk, aw	279	86			x	romeins
	2	greppel?natuurlijk?	HET LGR	308	47			x	romeins
	3	greppel/gracht	HET LGRGR	741	88	36	x		romeins ?
	4	kuil ?/kuilen ?	HET ZW DGR HK	433	152				romeins
	5	greppel	HET LGR GR	475	65				romeins ?
	6	paal	HET LGRGR	73	56				romeins ?
	7	greppel (sp5)	HET LGR GR	138	74				romeins ?
	8	perceelsgracht	HET DBRGR, BK, drainage	180	686				romeins ?
	9	paal	HET LGR, HK	45	20				romeins ?
	10	gracht	HET LBR	180	262				romeins ?
	11	gracht	HET LBRGR	180	529			x	romeins
	12	gracht	HET LBR GR	180	116				romeins ?
24	1	gracht	HET LGRBR	537	153			x	romeins
	2	gracht	HET LBRGR	180	415			x	romeins
	3	gracht	HET LGRBR HK	180	235				romeins ?
	4	gracht	HET DBR GR, BK	180	600			x	recent

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
24	5	greppel	HET GR HK	180	40				romeins ?
	6	paal	HET GR HK	57	45				romeins ?
	7	greppel	HET GRBR	180	35				romeins ?
	8	gracht, weg ?	HET LGR HK	1524	532			x	romeins
25	9	perceelsgracht	HETGRBR	380	180				recent
	1	gracht	HET LGR, HK	1211	203			x	romeins
	2	paal	HET LGR	20	18				romeins ?
	3	paal	HET LGR	22	19				romeins ?
	4	gracht	HET DBR DGR, BK, drainage	603	180				recent
	5	gracht	HET LBR GR	180	115				romeins ?
	6	bomkrater	HET BR, Fe brokken, shrapnels	100	50				WO-II
	7	greppel	HET LGRBR	180	134				romeins ?
	8	gracht	HET LBRGR	699	180/37			x	romeins
9	gracht (deel van SP8?)	HOM GRZW, veel HK	422	153			x	romeins	
26	1	gracht	HET GR, GRBR, HK	1779	180/93			x	romeins
	2	perceelsgracht	HET LBRBR	1408	114				recent
27	1	paal	HET LBRGR	200	220			x	romeins
	2	paal	HET LBRGR, HK	185	140			x	romeins
	3	paal	HET LBRGR, HK	110	100			x	romeins
	4	paal	HET LGR	50	42				romeins ?
	5	paal	HET LGR	44	40				romeins ?
	6	paal	HET LGR HK	80	50				romeins ?
	7	paal	HET LGR HK	40	38				romeins ?
	8	paal	HET LGR HK	50	38				romeins ?
28	1	paal	HET LGR	45	45				romeins ?
	2	paal	HET LGR HK	120	75				romeins ?
	3	paal	HET LGR	52	28				romeins ?
	4	paal	HET LGR	22	28				romeins ?
	5	paal	HET DGR HK	40	42				romeins ?
	6	paal	HET DGRLBR HK	133	122				romeins ?
	7	gracht	HET LBRBRGR, brokjes gele BK	1324	95				romeins ?
	8	paal/kuil	HET GR, verbrandde leem	70	44				romeins ?

Bijlage 2 : Sporenlijst

Sleufnummer	Spoornummer	Type	Beschrijving	L	B	D	Coupe	Vondsten	Datering
29	1	paal	HET LGR	38	24				romeins ?

Bijlage 3: Profiellijst

SL	Profiel	Afmetingen (cm)	Beschrijving
1	P1	0-30	Ap
		30-58	B
		58-	C
	P2	0-35	Ap
		35-55	B
		55-89	BC-overgang
2	P1	89-	C
		0-34	Ap
		34-49	B
	P2	49-	C
		0-31	Ap
		31-78	B
3	P1	78-	C
		0-50	Ap
		50-90	B
4	P1	90-	C
		0-30	Ap
		30-54	B
	P2	54-70	C
		0-35	Ap
		35-66	Ap2 ?
5	P1	66-98	B
		98-	C
		0-32	Ap
6	P1	32-64	B
		64-	C
		0-35	Ap
7	P1	35-56	B
		56-	C
		0-34	Ap
9	P1	34-54	B
		54-	C
		0-38	Ap
10	P1	38-58	B
		58-..	C
		0-30	Ap
11	P1	30-56	B
		56-	C
		0-46	Ap+B
12	P1	46-	C
		0-30	Ap
		30-45	B
12	P1	45-	C
		0-35	Ap
		35-62	B
12	P1	62-86	BC-overgang
		86-	C

Bijlage 3: Profiellijst

13	P1	0-20	Ap
		20-35	B
		35-	C
16	P1	0-30	Ap
		30-50	Bh1
		50-65	Bh2
		65-	C
17	P1	0-45	Ap
		45-70	B
		70	C
	P2	0-44	Ap
		44-74	B
		74-84	aanzet spoor
		84-	C
23	P1	0-45	Ap
		45-65	C(oranje)
		65-95	zandig bruin
		95-115	lichtbruin zand
		115-	lemig zand

Bijlage 4: vondstenlijst

SL	Spoornummer	Aangetroffen vondstcategorien				Beschrijving materiaal	Datering
		AW	Bot	Metaal	Bouw		
1	2	x				rand Maaslandse mortarium met zware rand type Vanvinckenroye 347	Romeins (late 1e-3e eeuw n.Chr)
		x				bodem en 5 wandscherven kruikwaar	Romeins
		x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
		x				1 randscherf kom met platte horizontaal inwaartse rand	Romeins
1	4	x				3 kruikwaar fragmenten	Romeins
		x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
1	6				x	fragment zandsteen (9,5 -8 cm)	?
		x				2 wandscherven terra sigillata C-Gallisch	2e eeuw n.Chr
		x				2 wandscherven Nederrijns wit	2e eeuw n.Chr
		X				2 wandschervenamfoor (Dressel 20?)	Romeins
		x				randscherf beker Arras waar + bodemfragment	Romeins
		x				bodem en wandscherf kruikwaar	Romeins
		x				10 wandscherven handgemaakt	Romeins
2	6 (enclos)			x		ijzerfragment (fibula?) (4,45-0,7 cm)	?
		x				68 wandscherven handgemaakt	L-IJT/vroeg Romeins

Bijlage 4: vondstenlijst

2	6	x				4 randscherven pot/kookpot (eenvoudig naar buiten gebogen rand : MAI 4)	L-IJT/vroeg Romeins
		x				8 wandscherven versierd (5 kamstrepen, 1 licht besmeten, 1 groefversiering met kamstrepen, 1 nagelindruk op overgang buik-schouder met op buik kamstrepen)	L-IJT/vroeg Romeins
					x	1 ronde kei (4,5 cm Ø)	?
2	7	x				randscherf (na-)gedraaid aardewerk	Me ?
2	10	x				1 wandscherf handgemaakt	Ijzertijd/Romeins ?
2	12	x				12 wandscherven handgemaakt	Romeins
		x				3 wandscherven kruikwaar	Romeins
2	14	x				3 wandscherven handgevormd aardewerk	Romeins, protohistorisch ?
		x				6 reducerend gebakken (na-)gedraaide wandfragmenten en één randfragment (met hals en schouder aanzet) van een (kogel-)potvorm ?! (kwartsrijk baksel)	vroeg-Me ? (Karolingisch ?)
		x				1 brok roodbakkend aardewerk (mogelijk tegulafragment ?)	Romeins
2	16	x				2 wandscherven N-Franse import (Arras waar ?)	Romeins
		x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
4	2	x				randscherf kom (sterk verweerd)	Romeins
4	3	x				2 wandscherven handgemaakt	metaaltijden/romeins
4	10	X				2 wandscherven handgemaakt	Romeins versmeten

Bijlage 4: vondstenlijst

4	11	x				1 wandscherf Westerwald	17e -20e eeuw
		x				1 wandscherf industrieel wit	18-19e eeuws
4	13	x				1 bomfragment	WO I-II
	14	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
				x		1 ijzerfragment (4,4-3,45 cm)	Romeins
5	LV1 (=SP22)	x				3 wandscherven handgemaakt	Romeins
		x				1 wandscherf Arras waar	Romeins
		x				1 wandscherf kruikwaar	Romeins
5	1		x			10tal botfragmenten : tand	?
		X				1 reducerend gedraaide wandscherf	Romeins
		x				5 wandscherven handgemaakt nagedraaid (één met zwarte glanzende laag: "gegladde waar/Hamwich" ?opmerking Wim De Clercq en Sofie Vanhoutte)	Romeins + vroeg Me ?
					x	1 tegula fragment	Romeins
5	4	x				18 wandscherven handgemaakt	metaaltijden/romeins
				x		1 metaalslak (10,5-8,7 cm)	Romeins
5	5	x				1 wandscherf zeepwaar	Romeins
		x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
		x				2 wandscherven (Maaslands?) mortarium	Romeins
5	6	x				1 lipfragment oxiderend gedraaid met sporen van glazuur	verspit/bioturb Me

Bijlage 4: vondstenlijst

					x	3 tefriet maalsteenfragmenten	Romeins
		x				1 fragmentje witbakkend (kruikwaar ?)	Romeins
5	14	x				4 fragmenten kruikwaar	Romeins
		x				4 wandscherven handgemaakt	Romeins
5	15				x	2 fragmenten zandsteen (cfr sp 16)	?
					x	3 fragmenten tefriet maalsteen	Romeins/Middeleeuws
5	16				x	2 fragmenten zandsteen	?
5	17	x				2 wandscherven Arras waar	Romeins
						3 wandscherven handgemaakt	Romeins
5	18	x				handgemaakt: 4 wandscherven en 1 randscherf pot/kookpot	Romeins
		x				2 wandscherven (Dressel 20?) amfoor	Romeins
5	20	x				1 speel/spinschijfje (3,3 cm Ø)	Romeins
		x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
		x				2 fragmenten zandsteen	Romeins
5	21	x				rand -en wandscherf Drag. 33 tas (Z-Gallisch ?)	Romeins
		x				randscherf reducerend gedraaid pot/kookpot	Romeins
		x				3 wandscherven handgemaakt	Romeins
6	2	x				5 wandfragmenten kruikwaar	Romeins
		x				1 wandscherf handgemaakt groefversiering	Romeins

Bijlage 4: vondstenlijst

6	3	x				12 wandscherven handgemaakt	Romeins
		x				1 reducerend gedraaide wandscherf (terra nigra) ?	Romeins
6	5(brgraf)	x				1 fragment kruikwaar	Romeins
6	6	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
		x				1 randscherf terra nigra (pâte gris clair)(sec. verbrand)	Romeins (1e eeuw n.Chr.)
6	9	x				2 wandfragmenten handgemaakt	Romeins (protohistorisch ?)
6	10	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
						schrabber verbrand (4,8-4,1 cm)	?
6	12	x				wandfragment kruikwaar (wit)	Romeins
		x				1 greepfragment kruikwaar (2 lippig)	Romeins
		x				4 wandscherven handgemaakt	Romeins
				x		1 metaalslak (2,1 -1,75 cm)	Romeins
6	16			x		1 metaalslak (1,4 -3,4 cm)	?
7	10	x				rand kom gladdingsstrepen hals en op overgang schouder naar buik	Metaaltijden/romeins
		x				eenvoudig naar buiten staande rand pot/kookpot	Metaaltijden/romeins
		x				59 wandscherven	Metaaltijden/romeins
7	12	x				3 wandscherven handgemaakt	Romeins
		x				1 wandscherf kruikwaar	Romeins
					x	1 brok bouwsteen (gebakken leem?) en 1 natuursteen fragment	Romeins

Bijlage 4: vondstenlijst

9	10	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
				x		ijzerfragment (miniatur umbovormig)(4,22-3,42 cm)	?
9	11			x		ijzerfragment (3,9-2,2 cm)	?
					x	3 fragmenten witte baksteen	laat/post middeleeuws
		x				wandscherf roodbakend glazuur (rood)	laat/post middeleeuws
10	1	x				1 handgemaakte wandscherf	?
			x			1 botfragment	?
10	5	x				2 wandscherven handgemaakt	Rom/protohistorisch ?
		x				2 randen reducerend gedraaid	Me ?
11	1	x				1 wandscherf handgevormd nagedraaid	Romeins /Me (Karolingisch) ?
11	2	x				6 wandscherven handgemaakt (waaronder enkele nagedraaid ?)	Romeins/Me (Karolingisch) ?
					x	1 zandsteen fragment (cfr SI 5 sp 15)	onbepaald
11	5				x	1 kei	onbepaald
			x			1 wervel (bot)	onbepaald
					x	1 fragmenten zandsteen (cfr SL 15 sp 5)	onbepaald
		x				3 wandscherven traag gedraaid (HG nagedraaid ?) reducerend gebakken	Romeins/Me (Karolingisch) ?
		x				1 rand kruikamfoor met sterk ondersneden ringvormige lip (verwant met type Vanvinckenroye 438)	Romeins (verspit ?)

Bijlage 4: vondstenlijst

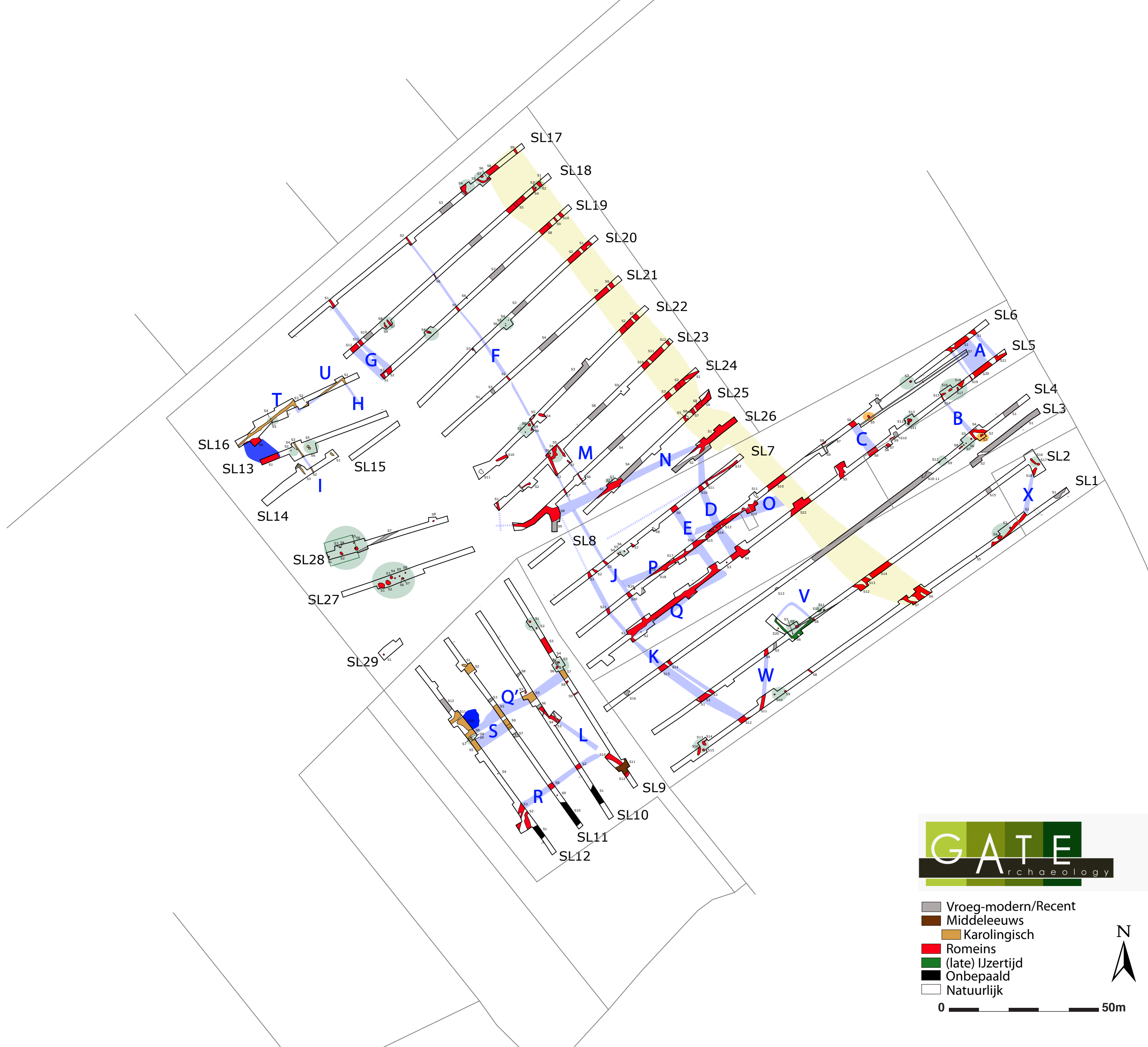
11	6	x				1 wandscherf reducerend gedraaid	Romeins/Me ?
		x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins (protohistorisch ?)
					x	1 schicht fragment	rec?intrusief ?
					x	7 fragmenten maalsteen (tefriet)	onbepaald
11	10	x				1 wandscherf handgemaakt	verspit in recente gracht
12	8+10				x	groot fragment arcose (conglomeraat) (bouw of maalsteen?)	Karolingisch
		x				4 scherven grof aardewerk, relatief hard gebakken (HG ?)	Karolingisch
		x				reducerend grijs (na-)gedraaid aardewerk: 2 randen, 1 wand, 2 bodemfragmenten van een lensbodem (=1 MAI, kogelpot), duidelijke schraapsporen aan de buitenzijde van de rand. Baksel wordt gekenmerkt door relatief fijn kwartsrijk baksel met fijne rode inlcusies (kleine chamottefragmentjes ?)	Karolingisch
			x			10tal tandfragmenten	Karolingisch
12	11	x				1 wandscherf grijs reducerend traag gedraaid (HG nagedraaid ?)	Romeins/Me (Karolingisch) ?
13	1	x				2 wandscherven (één handgemaakt met groefversiering, één reducerend gebakken gedraaid)	Romeins ?
16	1	x				2 scherven in (na-) gedraaid ? aardewerk (één wand- en één halsfragment), kwartsrijk baksel met fijne rode inlcusies	Romeins / Karoling ?
16	3	x				6 handgemaakte wandscherven	Romeins, protohistorisch ?
		x				4 reducerend (na-)gedraaide scherven (één kogelpotrand, één fragment van een lensvormige bodem, 2 wandfragmenten waarvan één mogelijk halsfragment met schraapsporen), baksel gekenmerkt door fijn kwartsrijk baksel	vroege Me ? (Karolingisch ?!)
17	3	x				1 handgemaakte brok (leem?)	?

Bijlage 4: vondstenlijst

17	4	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
18	5				x	1 tegula fragment	Romeins
		x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
18	7	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
18	10	x				3 oxiderend gedraaide fragmenten teil met snep en loodglazuur	post middeleeuws
					x	gele baksteen	post middeleeuws
20	2	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
		x				1 wandscherf reducerend gedraaid	Romeins
20	7	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
21	5	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
22	1	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
22	2	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
		x				1 wandscherf zeepwaar	Romeins
22	4	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
23	1	x				2 fijnwadig reducerend gedraaide wandscherven	?
23	11	x				3 wandscherven handgemaakt	Romeins
			x			10tal botfragmenten: tand	Romeins
24	1	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
					x	fragment zandsteen	Romeins
24	2	x				2 wandscherven handgemaakt	Romeins
24	4	x				rand oxiderend gedraaid teil (rood glazuur)	post middeleeuws
24	8	x				5 wandscherven handgemaakt	Romeins
					x	1 tegula fragment	Romeins
			x			10tal botfragmenten	Romeins
					x	20 tal fragmenten tefiriet	Romeins
25	1	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
					x	1 tegula fragment	Romeins

Bijlage 4: vondstenlijst

25	9	x				3 wandscherven Terra Nigra black eggshell	Romeins
		x				1 bodem reducerend gedraaid	Romeins
		x				26 wandscherven handgemaakt (waaronder één met kamstreepversiering), één rand HG	Romeins
		x				1 bodem handgemaakt	Romeins
26	1	x				5 wandscherven handgemaakt	Romeins
			x			5tal ribfragmenten	Romeins
27	1	x				3 wandscherven handgemaakt, 1 WS reducerend gedraaid	Romeins
27	2	x				6 wandscherven handgemaakt (nagedraaid)	Romeins
27	3	x				1 wandscherf handgemaakt	Romeins
28	7	x				1 fragment steengoed- Westerwald	post middeleeuws
		x				oxiderend gedraaide bodem geglazurd	post middeleeuws

SL17
SL18
SL19
SL20
SL21
SL22
SL23
SL24
SL25
SL26
SL7
SL8
SL9
SL10
SL11
SL12
SL13
SL14
SL15
SL16
SL27
SL28
SL29
SL3
SL4
SL5
SL6
SL2
SL1

T
U
H
G
F
M
N
E
D
O
C
B
A
J
P
Q
K
V
W
X
Q'
S
L
R